Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

http://svitlytsia.crimea.ua

№ 21 (1802) П'ятниця, 23 травня 2014 р.

Видається з 31 грудня 1992 р. Ціна договірна

З ДЕПОРТАЦІЇ – В ОКУПАЦІЮ?..

Сьогодні будь-яка розмова (навіть із найсміливішими і найвідвертішими) припиняється тоді, коли я дістаю фотоапарат або ж прошу представитись, тому героєві моєї розповіді здебільшого будуть безіменними, хоча і (присягаюся!) невигаданими. І всі вони — кримські татари, така вже нині дата, що позначена чорним не лише в українських календарях, але і в душах моїх співвітчизників.

18 травня запам'яталося з кінця вісімдесятих років. Тоді кримські татари ще не почали масово повертатися на свою Батьківщину, але вже не боялися, що їх вивезуть за Чонгар і випустять десь в безмежних степах Херсонщини. Тож в День пам'яті жертв депортації надвечір здебільшого смагляві темноокі люди активно пересувалися центром Сімферополя, збиралися в парку ім. Треньова, а серед них — і я. І не

важливо, що не розуміла їхньої мови, — для мене важливіше було зрозуміти, ким вони є насправді і чи становлять якусь загрозу для тих, хто стільки років тримав під забороною саму згадку про цей народ і про факт його перебування в Криму. Я ловила їхні погляди, вдивлялася в обличчя, та ні тоді, ні потім ці люди не були для мене відкритою книгою. Навіть тепер, коли, здавалося б, моя українська мова — краще всякого пароля, бо працівники ФСБ точно нею не володіють, мені ввижається на цих обличчях якась тінь недовіри.

А моя знайома, як навмисне, запитує у кримськотатарських жінок, чи може нинішня ситуація сприяти конфронтації між кримськими татарами і слов'янами, і у відповідь чую: «Так!». Ситуація й дійсно не проста, я б назвала її парадоксальною, такою, якої взагалі не може бути.

Але про все по порядку, як воно відбувалося рік за роком, стаючи невід'ємним фактом нашого життя...

(Продовження на 4-й стор.)

ЛЬВІВ'ЯНИ: «КРИМ ПОВЕРНЕТЬСЯ, БО МИ ЙОГО РОЗУМІЄМО І ЛЮБИМО»

Напередодні 18 травня львів'яни і велика група кримських татар, які тепер навчаються у Львові, вирішили розпочати відзначення круглої дати: 70-річчя з дня сталінської депортації. Планувалося провести мітинг біля пам'ятника Тарасові Шевченку і викласти із запалених свічок український тризуб і кримськотатарську «тамгу». Передбачаючи, що там зберуться громадяни, небайдужі до кримських справ, я прихопив із собою декілька газет. Свіже число «Дня» було майже повністю присвячене темі депортації. Було у мене й кілька примірників «Кримської світлиці», в яких була присутня кримськотатарська тема.

Скажімо, «Казим, народжений в сорочці» («КС» від 16.12.2011) та «Історія однієї нагороди» («КС» від 11.05.2012) — це два оповідання зовсім юного автора, учня 7 класу Нижньогірської ЗОШ № 2 — Бекіра Аблаєва. До речі, щоб познайомитися з юним талантом і якомога раніше відкрити цього автора для українського читача, я спеціально їздив у степовий Крим. Були ще матеріали «Похід пам'яті» і «Східна казка Ельвіри Софу» («КС» від 18.05.2012); стаття Романа Яремійчука «За що я шаную кримських татар?» («КС» від 14.12.2012); публіцистичний етюд Віктора Лазарука «Амет-Хан Султан» («КС» від 17.05.2013); «Східна мелодія у доторку літератур» («КС» від 21.12.2012). Там є фото Сабріє Кандимової — вдови відомого кримськотатарського поета Юнуса Кандима. У статті йдеться про книгу «Квітка на долонях вічності» — твори Лесі Українки в перекладах кримськотатарською мовою.

Львів'яни розуміють, співчувають і підтримують...

Трішки забігаючи наперед, скажу, що усе це багатство було належним чином оцінене кримськими татарами. Вони вирішили передплатити газету — поки один примірник на все земляцтво. А далі буде видно.

Прихопив і примірник «Голоса Крыма» (від 26 лютого 2010 року), в якому була цікава стаття севастопольця Сервера Таїрова «Будущее крымскотатарского и украинского народов. В единстве и нравственности наша сила». Газету не викидав, оскільки вважав, що стаття довго зберігатиме актуальність. Тепер, через чотири з лишком роки, переконався, що мав рацію. Кримський татарин із Севастополя радив тоді зробити наступне: «Разработать механизм возвращения и обустройства всех желающих вернуться на Родину, оставшихся за пределами Украины в местах депортации крымских татар и украинцев. Принять законы, постановления о гарантированном представительстве крымских татар в Верховном Совете, Совете министров, во всех министерствах и ведомствах АР Крым. Возродить Крымскотатарскую автономную Республику, восстановить историческую топонимику Крыма. В Крыму государственными должны быть украинский, крымскотатарский и русский языки». Далі автор пише про те, що Україна повинна залишатися позаблоковою державою, але водночас стати членом Євросоюзу. Закінчує досить категорично: «Если руководство Украины не займется рассмотрением и разрешением этих и других рекомендаций, а также крымскотатарской проблемой, то страну ждет участь СССР, Югославии, Грузии — то есть распад». Як бачимо, стосовно Криму автор не помилився. Кримськотатарську автономію в складі України Путіну анексувати було б значно складніше. І не в останню чергу тому, що ця ідея була б категорично відкинута кримськими татарами. А силовики — кримські татари — чинили б героїчний спротив окупації. Але сталося те, що сталося. Тепер важливо не впадати у відчай і не розмагнічуватись, а зосередитись на такому важливому питанні, як солідарність. Погожі весняні дні 17-18 травня якраз і стали нагодою зробити відчутний крок уперед.

Свічки пам'яті на площі Львова

(Продовження на 5-й стор.)

4 820157 940020 21

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Реєстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11 2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1,
тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

УКРАЇНЦІ І КРИМСЬКІ ТАТАРИ РАЗОМ ВИБОРЮВАТИМУТЬ СВОЮ СВОБОДУ

Братні український і кримськотатарський народи разом виборюватимуть свою свободу і переможуть, бо на нашому боці правда. Про це заявив Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк на вечорі-реквіємі, присвяченому вшануванню жертв 70-ої річниці депортації кримських татар та інших депортованих народів з території Криму, що відбувся в Національній опері України.

Глава уряду звернувся до присутніх кримськотатарською мовою: «Хошкельдинес кахраман кримтатар миллекинін темсильджилері» («Вітаю вас, представники героїчного кримськотатарського народу»).

«Гордо заявляю, що український і кримськотатарський народи — це братні народи, вони були, є і будуть братами. Ми разом боролися за нашу свободу. Ця боротьба ніколи не була простою і не буде. Це велика плата, але це боротьба за майбутнє наших дітей і нашої країни. Ми виборемо це майбутнє у нашому єднанні, у нашому спільному поході, тому що ми з вами на світлій стороні, ми з вами на стороні добра... Ми разом із вами будемо йти далі нашим спільним поступом до європейської єдиної унітарної країни, де Крим є і буде частиною Української держави», — наголосив А. Яценюк.

Він підкреслив, що 70-та річниця депортації кримських татар припала на той час, коли «спільна Батьківщина українців і кримських татар окупована». За його словами, після радянської депортації кримських татар не всі сподівалися повернутися на свою землю. «Але віра великого народу, його переконання і сила дали можливість не тільки повернутися в рідний Крим, а й зберегти свій народ, свою мову і майбутнє для кримських татар. І сьогодні ми віримо і знаємо, що нам не треба буде чекати 40 років, щоб кримськотатарський і український народи сказали: «Це — наша Батьківщина, це — наша земля, і ніхто ніколи Крим у нас не відбере», — сказав глава уряду.

Глава уряду нагадав, що парламент України визнав кримських татар корінним народом Криму і підтримав Декларацію ООН про права корінних народів, в уряді створено інститут уповноваженого з питань національних меншин, підписано указ Президента, яким 18 травня оголошено Днем боротьби за права кримськотатарського народу.

«І кожного року ми будемо разом зустрічатися і казати, що ми вибороли свободу для кримськотатарського народу і для України», — запевнив Прем'єр-міністр.

УКРАЇНА І ДАЛІ ДОПОМАГАТИМЕ КРИМСЬКИМ РЕПАТРІАНТАМ

Українська держава за будь-якої економічної та політичної ситуації продовжуватиме надавати сприяння репатріантам, яких було виселено з Криму під час сталінських депортацій, та їхнім нащадкам. Про це заявив в.о. Президента України, Голова Верховної Ради Олександр Турчинов у своєму зверненні у зв'язку з 70-ми роковинами депортації кримських татар та осіб інших національностей із Криму, повідомляє прес-служба Глави держави.

«Вірю, що ухвалений Верховною Радою України Закон України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою» дасть змогу створити у майбутньому достойні умови для завершення процесу їхнього повернення та облаштування на українській землі», — наголосив О. Турчинов.

Він нагадав, що 70 років тому на кримській землі комуністичним режимом було здійснено масові депортації представників місцевих етносів, яких сталінська влада безпідставно звинуватила у співпраці з гітлерівцями. Особливо цинічними стали репресії щодо фронтовиків — героїв війни, завдяки мужності яких здобуто перемогу над нацизмом у Європі. Нелюдські умови переїзду, хвороби та зубожіння у спецпоселеннях забрали життя десятків тисяч людей. Ганебна практика депортацій застосовувалася кремлівською владою і до представників інших народів Криму: греків, болгар, вірмен, турків, іранців, італійців.

«Проте горнило репресій не вбило прагнення кримських татар до свободи та мрію повернутися на Батьківщину. У нелегкій і жертовній боротьбі цей волелюбний народ підтримували видатні сини України: В'ячеслав Чорновіл, Петро Григоренко, Михайло Горинь», — підкреслив Турчинов.

За його словами, братська взаємодія, єдність українців і кримських татар була яскраво продемонстрована під час Революції Гідності, коли вони заявили про свій європейський вибір та спільно відстоювали право на свободу і цивілізоване майбутнє.

«Сьогодні, коли тінь тоталітарного режиму знову вкрила Крим, масово порушуються права жителів окупованого півострова, ми висловлюємо свою солідарність та підтримку усім кримським татарам і представникам інших раніше депортованих етносів. Переконаний: ми завжди будемо разом, подолаємо усі труднощі, відновимо територіальну цілісність України та побудуємо гідне життя для себе і своїх дітей», — наголосив О. Турчинов.

«РОСІЙСЬКА ОКУПАЦІЯ ВІДКРИЛА СТАРІ РАНИ...»

Держсекретар США Джон Керрі висловив солідарність Сполучених Штатів кримськотатарському народу, а також підтримку суверенітету й цілісності України напередодні вшанування 70-ої річниці депортації радянською владою кримських татар. Про це йдеться в поширеній заяві глави Державного департаменту США, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Для багатьох кримських татар зловживання радянської влади залишаються свіжими в пам'яті. Російська окупація та незаконна спроба анексувати Крим знову відкрили старі рани», — наголосив держсекретар США.

Він підкреслив, що сьогодні в окупованому Криму список порушень прав людини збільшується з кожним тижнем. «Убивства, побиття й викрадення кримських татар — і не тільки їх — перетворюються на стандартні явища. Місцева «влада» оголосила, що кримські татари мають звільнити своє майно і відмовитися від своїх земель», — підкреслив у своїй заяві Керрі. У тому числі, зазначив він, кримські татари зазнають нападів за розмови рідною мовою, а їхньому лідеру Мустафі Джемілєву заборонили повертатися на історичну батьківщину впродовж п'яти років.

Тисячі татар залишили свої будинки в Криму, побоюючись за власну безпеку, наголосив Керрі. Ті, хто залишився, відчувають ризик подальших репресій, дискримінації, цензури, обмежень на свободу мирних зборів, переслідування за інакомислення.

«Ми солідарні з кримськими татарами сьогодні, коли перед їхнім народом постала нова загроза. Ми підтверджуємо нашу підтримку суверенітету й територіальній цілісності України, а також нашу глибоку прихильність захисту прав людини серед усіх громадян України, в тому числі в Криму», — підсумував глава Державного департаменту США.

УКРАЇНА ЗВЕРНЕТЬСЯ В МІЖНАРОДНІ СУДИ ЩОДО АНЕКСІЇ РОСІЄЮ КРИМУ

Україна звернеться з численними позовами щодо анексії Росією Криму в усі міжнародні суди. Про це на прес-конференції у Дніпропетровську повідомив кандидат у Президенти України Петро Порошенко.

«Ми маємо сформувати дуже жорстку професійну юридичну, економічну, безпекову, соціальну позицію щодо Криму. Буде підготовлена велика кількість, з фантастичною перспективою, судових позовів у всі міжнародні інстанції, починаючи з Міжнародного суду ООН, завершуючи Міжнародним судом з прав людини, починаючи з міжнародного суду з Стокгольмського арбітражу по «Чорноморнафтогазу» і завершуючи Морським арбітражом по шельфу. Це буде тверда, жорстка юридична позиція, що змусить Росію заплатити за цю авантюру», — заявив П. Порошенко.

За його словами, «ніхто зараз не може обіцяти, що ми силою зброї або іншими силами звільнимо Крим». П. Порошенко зазначив, що це завдання принаймні на місяці або навіть на роки. Водночас він підкреслив, кримське питання буде пріоритетом в українсько-російських відносинах нарівні з енергетичною безпекою.

П. Порошенко також повідомив, що у разі його обрання Президентом, у новому уряді буде Міністерство з питань Криму. Політик не виключив, що посаду міністра буде запропоновано представнику кримських татар.

«ПОДСЧИТАЛИ — ПРОСЛЕЗИЛИСЬ?»

Міністр соціальної політики Людмила Денисова вважає міфом заяви про те, що після обіцяного перерахунку за російським законодавством пенсії кримчан суттєво зростуть. Про це вона сказала в ексклюзивному інтерв'ю для кореспондента «Укрінформу».

«Це — черговий міф, розрахований на легковірних. Наприклад, знаю, що у Пенсійному фонді Криму почався масовий перерахунок пенсій за російськими законами. З 556 тисяч вже порахували перші 6 тисяч. Там просто шоковані, тому що пенсії за російським законом для місцевих жителів виходять нижчими, ніж були раніше», — сказала Л. Денисова.

Вона нагадала, що в Криму спочатку автоматично підняли усі виплати на 25%. «Сподівалися, потім перерахують і усе співпаде, а виявилося — ні. Ось вони зараз і думають, як зберегти пенсії хоча б у розмірах попередніх українських виплат. Адже потрібно у когось забрати, щоб їм віддати», — зазначила міністр.

Урядовець переконана, що у соціальній сфері росіянам варто було б багато чому у нас навчитися. «Мені розповіли, що коли один із заступників мого колеги у Росії приїхав у Крим і ознайомився з українським законодавством, то у приватній бесіді зізнався: у питанні соціального страхування і допомоги сім'ям з дітьми Росія років на сім відстала від України. Тобто їм ще слід багато в чому нас наздоганяти», — резюмувала Л. Денисова.

УВАГА! Оголошується конкурс на кращий народний віршований підпис до малюнка. Шедеври будуть опубліковані!

РОСІЯ ЗАКРИЛА КРИМ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРОДУКТІВ

З минулої суботи на контрольно-пропускних пунктах на кордоні Криму з материковою Україною не було пропущено жодної машини з українськими продуктами, що поставляються в АРК. Про це BSNews повідомив кримський журналіст Андрій Александров.

За словами журналіста, постачальникам українських продуктів оголошено, що надалі на постачання кожного виду продукції потрібно буде отримувати дозвіл кримського відділення Росспоживнагляду. Водночас ще неясно, хто саме повинен отримувати дозвіл — виробники чи постачальники. Дистриб'ютори вважають, що така форма «регулювання» ввезення продуктів не тільки подовжує термін поставки на невизначений час, але і є додатковим корупційним навантаженням.

Раніше повідомлялося, що Росспоживнаглядом було заборонено ввезення молочної продукції українських заводів на територію АРК. Кримські дистриб'ютори зазначають, що аналогічна продукція з Росії коштує на 40-50% дорожче — роздрібна ціна української продукції в магазині виявилася нижче відпускної ціни російських заводів. Крім того, постачальники російської продукції, вивчаючи можливості поставок у Крим, стикнулися з проблемами при доставці товару. Одна з головних — низька пропускна здатність поромної переправи, що, як прогнозується, буде збільшувати час доставки і додатково підвищувати ціни на продукти. Таким чином, при наявності в магазинах української молочної продукції продукція російського виробництва була б у Криму неконкурентоспроможною.

З КРИМУ — НА ДАЛЕКИЙ СХІД

Українських солдатів, які присягнули Росії під час окупації Криму, переводять служити на Далекий Схід. Про це повідомив у Фейсбуку координатор групи «Інформаційний опір» Дмитро Тимчук.

«Учора ми повідомляли про те, що солдати-призовники з Криму вирушають служити на Далекий Схід. Йдеться про солдатів строкової служби — жителів Криму, які проходили службу у ЗС України, і з окупацією Криму прийняли рішення присягнути на вірність Росії. З них була сформована команда, відправлена для продовження служби у підрозділ забезпечення одного з військових вишів РФ на Далекому Сході», — написав він.

УКРАЇНА – В САМОМУ СЕРЦІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ...

Конфлікт, що виник внаслідок російської агресії проти України, є нічим іншим, як цивілізаційним зіткненням. Втративши Україну, Захід (Євросоюз і США) ризикує втратити сенс власного існування. Такого висновку, спостерігаючи з Парижа за подіями в Україні упродовж останніх місяців, дійшов відомий французький вчений, професор геополітики бізнес-школи ICN в м. Нансі-Мец Олександр Мельник. Колишній російський дипломат, а нині французький вчений виклав свої думки у соціальних мережах і погодився на використання деяких з них «Укрінформом».

За спостереженнями автора, ситуація в Україні погіршується з кожним днем, при цьому рішення щодо її врегулювання досі не знайдено. Для цього, на його думку, важливо визначити реальну проблему поточної ескалації, яка ставить світ на межу вибуху громадянської війни, що має шанси вийти далеко за кордони однієї країни.

«Ключовим питанням конфлікту є не етнос (росіяни проти українців) або економіка (довкола шляхів енергопостачання), навіть не геополітика (Україна як наріжний проект у намірах Путіна щодо створення Євразійського союзу). Це питання, насамперед, цивілізацій», — переконаний професор. На його думку, усе, що відбувається в даний час в Україні, — це новітнє зіткнення цивілізацій у новому тисячолітті.

Вчений пояснює, що, з одного боку, це — ретроградне і атавістичне бачення російського президента, «духовного сина Маркса-Леніна-Сталіна-Брежнєва-Андропова, який намагається повернути країну на півстоліття назад». Він намагається відновити систему радянського типу, з чіткою «драконівською» вертикаллю влади, із знищенням людської особистості й перетворенням її на «гвинтик» державного катка. З іншого боку, цим намірам протистоїть рух Майдану, який є частиною руху «знизу-нагору» у дусі глобального світу та взаємозв’язків XXI століття.

В одному з таборів — Путін, психічна програма якого була сформована КДБ у період холодної війни. Він намагається за будь-яку ціну підтримати модель архаїчного розвитку своєї країни, що спирається на грубу силу, завойовування нових територій та експорт сировини як єдиного двигуна економіки.

В іншому таборі цього протистояння — київський уряд з великим, ясно вираженим бажанням, молодим, освіченим і глобалізованим населенням, які проектують майбутнє завдяки іншій невичерпній «сировині». «Це сіра речовина головного мозку, це людський талант, інновації та творчість людини», — говорить вчений.

У першому випадку спостерігається звеличення правового нігілізму, який розглядає закон як клаптик паперу і топить індивідуум в анонімній і однорідній масі. В іншому, — прагнення до поваги прав людини, верховенства закону, свободи особистості, якщо коротко — до західних цінностей.

Якщо усвідомити суть старих зв’язків, які з’єднують Росію та Україну (згадавши Київську Русь і спільних предків росіян та українців), можна краще зрозуміти Україну, вважає геополітик. На його думку, Україна на Майдані здобула законне право зробити крок назустріч новому цивілізаційному вибору. Проте таке прагнення суперечить баченню Росії, яка чіпляється за атрибути минулих століть, переконаний професор.

Таким чином, Україна опинилася в самому серці цивілізаційної боротьби між майбутнім і минулим. Між фаталізмом, який усуває апріорі будь-який варіант для змін, і свободою вибору, що потенційно перетворює кожну людську істоту на керманича власного життя. «Це конфлікт між незмінним статус-кво і динамікою, що втілює сенс життя», — підсумовує він.

Тому, на думку науковця, потрібно внести цілковиту ясність: якщо Захід (Євросоюз і США разом, створивши єдиний фронт у цей момент істини) залишить Київ на самоті на даному етапі історії, він втратить сенс своєї боротьби за власні цінності, сенс свого існування і ризикує втратити орієнтири розвитку у XXI столітті.

Роман СУЩЕНКО

Париж

25 ТРАВНЯ — «НАЙВАЖЛИВІШІ І НАЙСКЛАДНІШІ ВИБОРИ»

Проведення демократичних виборів Президента України 25 травня буде можливим на переважній більшості виборчих дільниць по всій країні, незважаючи на російську окупацію Криму та дестабілізацію обстановки на сході України. Таку експертну оцінку дав Національний демократичний інститут (Вашингтон, США) у своїй доповіді щодо України, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Вибори 25 травня є найважливішими в історії незалежної України й водночас найбільш складними. Втім, правова база, адміністративний потенціал та політична воля в країні свідчать, що демократичний процес буде можливим для здійснення в переважній більшості виборчих дільниць по всій країні», — йдеться в тексті доповіді.

Експерти констатують, що Україна напередодні голосувань стикається з серйозними проблемами. Серед них, зокрема, «стислі терміни виборчої кампанії, економічна криза, успадкований дефіцит довіри до політичних інститутів, глибокі внутрішні розбіжності щодо майбутнього курсу країни і, найголовніше, незаконні дії з боку збройних угруповань, які намагаються підірвати суверенітет та порушити територіальну цілісність країни».

Як результат, у Криму через російську окупацію не ведеться передвиборна підготовка, і його жителі не матимуть можливості проголосувати на півострові. Водночас зазначається, що український уряд забезпечив можливість голосування для кримчан в інших областях України.

У східних областях – Донецькій та Луганській — виборчі процедури вже зірвані, і в день голосувань також можливі серйозні порушення. «Незважаючи на ці проблеми, більшість виборчих комісій в обох регіонах продовжує свою роботу», — наголошують експерти, спираючись на дані міжнародних спостерігачів.

На решті території України, яка охоплює понад 80% зареєстрованих виборців, «підготовка до голосувань проходить достатньо добре», зазначається в доповіді.

У КИЄВІ З’ЯВИТЬСЯ КРИМСЬКИЙ ДІМ

Уряд України ухвалив рішення про створення в Києві Кримського дому, який стане суспільно-культурним центром для національних меншин Криму, повідомила прес-служба Кабміну.

Відповідне розпорядження було прийняте на виїзному засіданні уряду в Вінниці. «У цьому домі наші кримськотатарські брати і ті, хто знає, що Крим є і буде частиною України, матимуть представництво в українській столиці», — сказав глава уряду Арсеній Яценюк.

«Кримський дім стане політичним, громадським, інформаційним, культурним, освітнім і науковим центром для всіх національних меншин і корінних народів Криму, центром єднання всіх сфер їхнього культурного і духовного буття», — зазначили в прес-службі. Також цей заклад має стати центром політичного опору окупації Криму, наголошується в повідомленні. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів, Кримський дім буде віднесено до сфери управління Міністерства культури України. Новий культурний центр для кримських татар буде діяти у Києві за адресою: вулиця Суворова, 9.

В УКРАЇНІ ВЖЕ 10 ТИСЯЧ БІЖЕНЦІВ...

В Україні постійно зростає кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО). На сьогодні вона вже сягнула 10 тисяч, повідомляє Управління Верховного комісара ООН у справах біженців.

Агентство ООН у справах біженців провело оцінку потреб цієї категорії населення і тісно співпрацює з місцевою владою, іншими агенціями ООН і неурядовими організаціями з метою підтримки найбільш постраждалих осіб. «Така допомога передбачає надання правових консультацій, інтеграційних грантів для 150 сімей, грошової допомоги для 2000 осіб, а також поліпшення житлових умов для 50 сімей», — сказано в повідомленні.

За даними організації, внутрішнє переміщення в Україні розпочалося перед березневим референдумом у Криму і з того часу стабільно зростає. Статистика щодо переміщених осіб формується на підставі даних від органів місцевої влади.

Прикметно, що серед потерпілого населення є люди, котрі були переміщені двічі: спочатку — з Криму, а потім — зі сходу України.

Більшість переміщених осіб – кримські татари, однак місцева влада також нещодавно повідомила про збільшення кількості етнічних українців, росіян та змішаних сімей. Принаймні третина переселенців – це діти.

ЦЕ З ЯКОЇ «ЦИВІЛІЗАЦІЇ»?

ЖІНОК, ЯКІ ВИГНАЛИ СЕПАРАТИСТІВ З КРАМАТОРСЬКА, ОБІЦЯЮТЬ «ПОВІСИТИ НА ГЕОРГІЇВСЬКИХ СТРІЧКАХ»

Безстрашні жительки Краматорська прославилися на весь Інтернет суперечкою з терористами.

Софія Успішна разом із дочкою помітили біля свого будинку мікроавтобус із озброєними людьми в камуфляжі. Беззбройні, вони вимагали, аби терористи покинули їхнє місто. Ті спочатку їм погрожували, а потім сховалися на території розташованого поблизу шиферного заводу.

Уночі, за словами Успішної, терористи залишили територію заводу. Але жінкам почали телефонувати невідомі й погрожувати. Зокрема, один відрекомендувався полковником ФСБ і пообіцяв із ними розправитися. «Погрожують по телефону. Розповідають, як вони повісять нас на георгіївських стрічках», — каже одна з мешканок Краматорська.

ТЕРОРИСТИ У ПРИСУТНОСТІ СІМ’Ї РОЗСТРІЛЯЛИ ЖИТЕЛЯ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

У селі Сергіївка в Слов’янському районі Донецької області в неділю в обід група озброєних терористів з терористичної організації «Донецька народна республіка» розстріляли у присутності сім’ї фермера, якого підозрювали в «зв’язках з «Правим сектором», повідомляють «Новости Донбасса».

Раніше повідомлялося, що в День Перемоги на одному з блокпостів Луганщини терористи впритул розстріляли автомобіль, який не зупинився на огляд.

На місці загинули приватні підприємці — 38-річний Олег та 42-річна Ірина Б. з Антрациту. Їхня 10-річна донька Ліза у важкому стані була доставлена в лікарню.

ТИМ ЧАСОМ...

ПЕТИЦІЯ З ВИМОГОЮ ВНЕСТИ РОСІЮ ДО СПИСКУ КРАЇН-СПОНСОРІВ ТЕРОРИЗМУ У ВІВТОРОК НАБРАЛА НА САЙТІ БІЛОГО ДОМУ ПОНАД 100 ТИСЯЧ ГОЛОСІВ І ТЕПЕР ПОВИННА БУТИ РОЗГЛЯНУТА АМЕРИКАНСЬКОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ. За правилами, для того, щоб американська влада офіційно відповіла на петицію, звернення за місяць повинні підписати не менше 100 тисяч осіб. Про це повідомляє агенція «РИА Новости».

Петиція з’явилася на сайті 23 квітня. За твердженням авторів звернення, російська влада в останні місяці проводить в Україні таємні операції, які підпадають під визначення міжнародного тероризму.

В даний час до списку країн-спонсорів тероризму держдепу США входять Іран, Сирія, Куба і Судан. Стосовно цих країн діють американські санкції: заборона на постачання зброї, ряд фінансових обмежень.

У ЛЬВОВІ БЕЗ ПРОВОКАЦІЙ,

АБО СПІЛКУВАННЯ ТРЬОХ ПОКОЛІНЬ У ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ

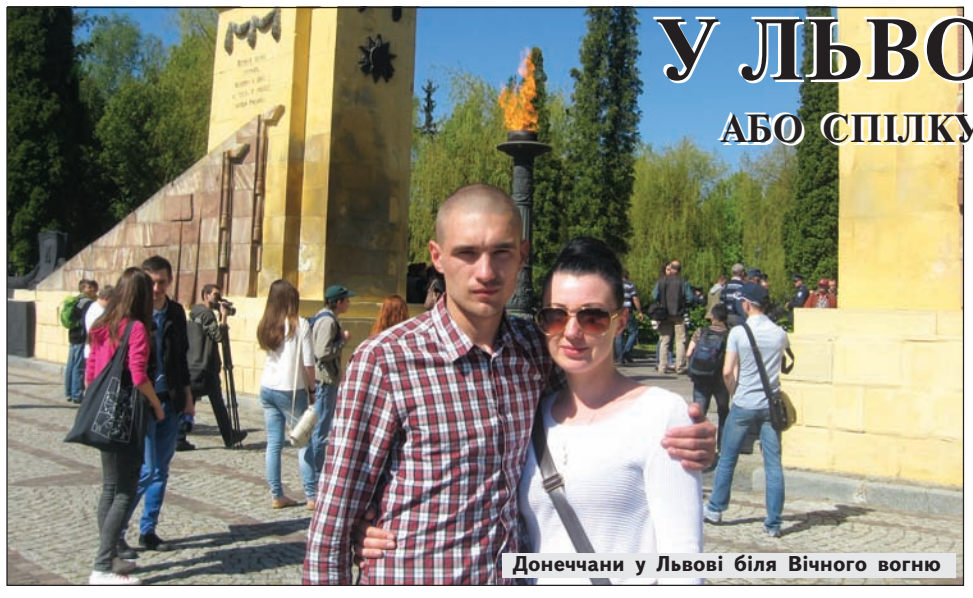

Донеччани у Львові біля Вічного вогню

До 9 травня у Львові готувалися серйозно. І силовики, і громадськість. Чому? Звісно, чекали провокацій. Щоправда, вони відбулися в інших містах, а в столиці Галичини було спокійно. Може, тому, що провокаторам було не до Львова, та й міліції було досить багато. Звичайно, про цю дату кожного разу думаєш із сумом: ветеранів стає все менше і менше... Якихось п’ять чи шість років тому я провідував старенького професора саме на цю дату і мимоволі (поталанило страшенно!) став свідком того, як до нього завітали троє друзів-однополчан. Всі вони разом визволяли Україну, всі щороку святкували цю дату. Було їм далеко за 80, але вони були жвавими, оптимістичними, навіть по чарці випили. А розповіді які цікаві були! Тепер вже нікого з них не залишилося в живих, бо час бере своє. Фактор часу не міг не вплинути і на нинішнє свято: біля кожного з ветеранів негайно вишиковувалася черга журналістів-телевізійників та фотографів. Дехто підходив, дарував квіти, дякував за внесок у розгром фашизму. А ось георгіївських стрічок було мало. Лише у одного чолов’яги помітив, але той навряд чи воював, бо йому й сімдесяти немає. Попросив дозволу сфотографувати, а він підозріло мені: «А зачем?». Я пояснив, що для газети. Щоб доказ був, що львів’яни на стрічку реагують нормально, спокійно. А потім пожартував, обвівши поглядом велику кількість правоохоронців: «Ну й охорона у вас сьогодні!». Мав на увазі велику кількість міліції. Він чомусь незадоволено буркнув: «Есть от кого охранять». Здається, це був єдиний похмурий чоловік упродовж дня. Решта ж людей або клали квіти, або дякували нечисленним ветеранам. Помітив і самооборонівців, які стояли невеличкими гуртами, щоб запобігти провокаціям. Може, це їх остерігався чоловік з георгіївською стрічкою? Але вони, здається, чекали заїжджих «гостей». До кого — до кого, а до ветеранів вони точно не мали жодних претензій.

Того дня на Марсовому полі я познайомився з молодими донеччанами, які приїхали до Львова... на розвідку. Жити в сепаратистському Донбасі їм стало нестерпно. Сказали, що коли вдасться знайти роботу, то куплять хоч старенький будинок в селі, тільки б не повертатися туди, де викрадають і вбивають проукраїнських активістів, де сепаратисти і кримінальники відчувають себе повновладними господарями регіону. У Львові їм дуже подобається — місто й без того гарне, а тепер у травні — це просто рай! Славко і Люба (прізвища просили не вказувати, аби не зашкодити родичам) ходять серед ветеранів, фотографуються біля Вічного вогню, слухають спів солов’я. Тут багато зелені на схилах, і навіть велика кількість правоохоронців не в силі порушити весняну ідилію.

Потім ми звернули увагу на приємну російськомовну жінку середніх років, яка давала інтерв’ю телевізійникам. Вона говорила журналістам про те, що ніхто її, росіянку, у Львові не ображає — мало того, вона дружить... з українськими націоналістами. Зокрема, з колишньою підпільницею, зв’язковою Романа Шухевича Дарією Гусяк. Звичайно, це заспокоїло гостей Львова, які слухали розповідь. І сам знятий сюжет, сподіваюся, «просвітить» багатьох телеглядачів з Південного Сходу, якщо вони дивитимуться цю передачу. Приємно здивованими були й мої донецькі друзі. Вони багато чули про головнокомандувача УПА генерала Шухевича, та й зв’язкову Дарку Гусяк пам’ятають по фільму «Нескорений».

Висловили бажання познайомитися з нею. Я подумав, що це й справді була б символічна зустріч людей трьох поколінь: підпільниця, яка не так давно відзначила своє 90-ліття, донька російського солдата, який визволяв Україну, і молоде подружжя з Донбасу. Поговорив з Регіною Іванівною (так звали комунікабельну російськомовну львів’янку), і вона погодилася: справді, зустріч була б цікава!

(Продовження на 7-й стор.)

З ДЕПОРТАЦІЇ – В ОКУПАЦІЮ?..

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

З часів здобуття Україною Незалежності один день на рік (18 травня) в Сімферополі цілком належав кримським татарам. Ті, кому подобалось боятися, цього дня не пускали до школи дітей, в центрі працювали не всі магазини, завмирав транспорт. Колони людей, за плечима яких залишалося багато кілометрів, рухалися з різних сторін до центру міста – площі Леніна, а серед них – і старі, і малі. Дорогою вони вигукували різні гасла, і, можливо, у декого із містян дійсно завмирали серця, бо то була грізна згуртована сила, і цих людей вже ніяк не можна було не помічати або ж робити вигляд, що у них немає їхніх окремих інтересів та прагнень.

З часом траурні заходи почали проводитися більш цивілізовано, людей підвозив транспорт, на площі з'являлися біотуалети, а міліція не дратувала своєю присутністю, чатуючи десь за деревами. Та в будь-якому разі тут збиралися десятки тисяч люду, а на честь 60-річчя від трагічної дати це вже було тисяч п'ятдесят – людське море розтікалося від Центрального ринку до площі Совєтської. Виступи лунали з балкону Українського театру, і слово мали не лише кримськотатарські лідери, але й поважні гості із Києва, народні депутати та інші впливові особи. Не бракувало й представників іноземних держав, переважно правозахисників. Ситуація змушувала не ігнорувати цю подію й кримську владу, що була не надто від неї в захваті, але ж все відбувалося на очах у представників Президента, які зачитували послання від першої особи держави, тож доводилося терпіти.

Але якби мені хтось сказав, що головний сімферопольський імам буде колись плакати за Леонідом Даниловичем Кучмою, я б не повірила нізащо. «Коли маємо – не цінуємо і розуміємо лише тепер, коли втратили», — говорить він щодо України та чомусь Леоніда Даниловича. А я все придивляюся до очей співрозмовника – чоловікам же не можна плакати! Потім імам Мухамед просить пробачення, що так належним чином і не опанував державну мову. «Та яка вже вона тепер державна», — зітхаю. Але для нього вона все одно є такою, хоча нині в Криму це виглядає чистісіньким фарсом. Імам такий молодий, статний, з таким гарним просвітленим обличчям, бо повернуте воно не до гріха, а до Бога, і я пишаюся своєю країною та її людьми, що змогли запалити в його серці цю щиру любов.

А мої наступні співрозмовниці – дві жіночки середнього віку, одна з яких зовсім слов'янської зовнішності, повторюють лише одне: «Тільки не виїжджайте із Криму, не покидайте нас, тримайтеся, інакше сюди вже ніколи не повернеться Україна!». І я мовчки думаю про те, що їй і дійсно вже ні до кого повертатися. Бо де вони, лідери українських громадських організацій та партій? Виїхали навіть непублічні люди в пошуках душевного комфорту. Тижнями мовчить мій телефон, а якщо на іншому боці хтось і озветься, то таким наляканим розгубленим голосом, що не наважуєшся торкатися болючих тем.

Одним із небагатьох справжніх козаків залишається член Меджлісу кримськотатарського народу Заїр Смедляєв. Це завдяки йому я дізналася, як і де відзначатимуть кримські татари нинішню траурну дату – 70-річчя з дня депортації. Ще напередодні не сумнівалася, що захід, як завжди, відбудеться на площі Леніна, а на балконі стоятимуть нинішні, вже російські чиновники, адже Володимир Путін оголосив про реабілітацію жертв репресій, а по одному із центральних каналів було заявлено, що в долі кримських татар, в процесі їхнього повернення і облаштування Україна не брала жодної участі, все робилося... на російські гроші. Можливо, варто було б записати, скільки і чого на них спорудили і ввели в дію, але це вже виявилося вище моїх сил – настільки приголомшила відверта брехня. Але, окрім слів, є й конкретні справи: декого із кримських татар було запрошено до органів місцевої влади, на телебаченні зберігся їхній канал і навіть додався той, що віщає мовою казанських побратимів. Тож очікувала звичного сценарію: з велелюдним мітингом, траурними написами та стрічками, концертом-реквіємом.

І все це дійсно відбулося. Але не в Сімферополі, а в Києві. Щоправда, в заході взяли участь не стільки кримські татари, скільки українці. А ось в Сімферополі... тут глава Криму пан Аксьонов запропонував ветеранам відзначити цю дату на місцевому кладовищі – «Абдал», куди ходить лише один автобус, та і то приблизно раз на годину. Отже, уявімо, скільки місяців йому знадобилося б, аби перевезти туди з десяток тисяч людей! Проти «Абдалу» я не маю нічого особистого – там сплять вічним сном майже усі мої найближчі люди, засну там і я. Але як здибатися кримським татарам на його неосяжній території, адже кладовище не менше за сам Сімферополь? І де там поховані мусульмани? Про все це ні у кого буде запитати приїжджим з інших міст і районів, нікому буде їх підвезти чи провести, та і який мітинг серед могил?!

«Це нам показують наше місце і змальовують найближчу перспективу!» — гірко всміхається жіночка в автобусі, який везе мене в Ак-Мечеть – передмістя Сімферополя, де кримські татари самовільно вирішили зібратися, замість порекомендованого владою «Абдалу». У всякому разі, це – місце їхнього компактного проживання, і тут є мечеть, де можна помолитися за спочилих, хоча ні тобі асфальту, ні лавочок, ні транспорту. А головне – жодного чиновника, які так вболівають за долю кримськотатарського народу і, «на відміну від України», демонструють «державний підхід до вирішення його проблем». Невже розминулися? Невже повірили Інтернету і чекають людей десь серед могил?

А що ж відбувається сьогодні у центрі міста, де, якби люди не підкорилися волі «старших», напевно, сталися б провокації із загрозою для людських життів «через події на Південно-Східній Україні», як про те дбайливо попереджав пан Аксьонов? У столиці Криму, як зазвичай, чекають на «фашистів», котрих, щоправда, ніхто ніколи тут не бачив, зате бачили «чемних» зелених чоловічків, а тепер – ще й бронетехніку на площі Леніна. Але подивитися на неї зможе не кожен – в центрі перекрито рух транспорту, тут безлюдно і сумно, як і 70 років тому, в перші години після депортації.

Щодо «чоловічків» і «фашистів», то в Одесі на запитання кореспондента «РЕН» ТВ, чому він скаржиться, що боїться говорити російською мовою і чи пов'язане це з бандерівцями, один відомий єврей відповів: «Та ні, боюся, що Росія прийде мене захищати!».

Проте у цей же час кипить життя в Ак-Мечеті. Люди йдуть суцільним потоком вулицею, що називається «П'ята». І потік цей не вщухає. Спочатку він – до мечеті, пізніше – в обох напрямках. Бо хтось вже до нитки промок під нескінченним дощем, поки слухав перші виступи кримськотатарських лідерів, або ж має квиток на потяг чи електричку, а інші, хто затримався біля меморіальних знаків у привокзальному парку чи парку «Салгирка», де збиралися люди, лише підтягуються, пересуваючись пішки, бо «маршруток» сьогодні, здається, ще менше, ніж завжди, а добровільних перевізників або ж заробітчан теж не виявилося.

Але цьому народові ніколи не було легко, і ось він тут – з великими національними прапорами і маленькими дитячими, а то й цілими полотнищами. А скільки їх вже розвівається біля мечеті! Але я постійно шукаю очима, навіть не усвідомлюючи того, хоча б один – інший, який колись був звичною атрибутикою нашого життя. Адже ж росіяни Криму завжди розмахували російськими триколорами, і ніхто їх за це не утискав. Ні, жодного українського прапора я так і не побачила, зате помітила інше – кримськотатарський стяг у переважній більшості випадків змінив свій колір із традиційного бірюзового на блакитний. Це були наші, українські кольори – синє полотнище із жовтим кримськотатарським національним символом, схожим на перевернутий тризуб!

А ось російським триколором тут дійсно і не пахло. І ближчим часом, здається, не запахне. Бо хіба ж можна так ображати народ? І що б сталося, якби люди зібрались на центральній площі міста на півтори-дві години і потім мирно розійшлися? Розійшлися разом зі своїми ілюзіями, від яких так важко відмовлятися водночас і замість яких тепер у їхніх душах запанували обурення і безнадія...

І те, що відбулося сьогодні, вже не знівелювати нічим, жодними подачками, навіть якщо вони дійсно будуть. Це не мої припущення – так говорили всі, з ким довелося спілкуватися. А моя сусідка по сидінню в автобусі, дізнавшись, що я теж їду до мечеті і з якою метою, раптом гірко заплакала і проплакала всю дорогу. Її ніхто не втішав, просто подавали серветки і носовички, бо не гірше мене розуміли: в її душі – кривава рана, з якої нещодавно зірвали струп.

Пам'ятаю останні дні життя своїх рідних. Вони теж раптом ставали дуже швидкими на сльози, достатньо було одного лагідного обнадійливого слова лікаря чи медсестри. Ось і ми в автобусі їхали з такими ж оголеними душами, хоча і мусили бути сильними, мужніми, витриманими.

Ця формальна стриманість – і у виступах кримськотатарських лідерів, та й вимоги, що на гаслах, дещо скромніші, ніж за часів українського Криму. Позначилося це і на резолюції мітингу, що не містить ознак так званого екстремізму: лише побажання бачити кримських татар у владних структурах Криму, прохання офіційно визнати їхні національні владні органи Курултай і Меджліс, а також відновити кримськотатарську топоніміку. Вже не йшлося ні про визначення кримськотатарського народу як корінного, ні про майнові претензії. Можливо, тому, що декого із кримськотатарських лідерів суворо попередили про загрозу кримінальної відповідальності, що передбачена новим російським законодавством, а можливо, люди ознайомилися з точкою зору президента РФ В. Путіна, який має сумніви щодо статусу кримськотатарського народу як корінного.

Але ж наші співвітчизники вміють діяти і в умовах повної конспірації, цьому їх навчило заслання, і не розуміють українців: чому ми не гуртуємося? Бо якби гуртувалися, не плакав би тепер імам Мухамед і не кружляли б над місцями проведення траурних заходів тяжкі, пузаті російські вертольоти, зовсім не схожі ні на голубів миру, ні на янголів.

Втім, ідея єдності є сьогодні актуальною і для кримських татар. Вона стала лейтмотивом усіх промов. А максимально втілилася в життя під час спільної молитви за душі тих, хто спочив на чужині, бажаючи своїм нащадкам іншої долі. Гадаю, цій молитві ніщо не завадить на шляху до Бога, ніякі вертольоти, від гулу яких чомусь холоне всередині.

Тамара СОЛОВЕЙ

ЛЬВІВ’ЯНИ: «КРИМ ПОВЕРНЕТЬСЯ, БО МИ ЙОГО РОЗУМІЄМО І ЛЮБИМО»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

...Здаля помітив біля пам’ятника Тарасові Шевченку багато голубих кримськотатарських прапорів, були й українські державні стяги. Це трохи незвична картина: інтелігентні львів’яни в українських вишиванках та з кримськотатарською символікою в руках. Як знайомі, так і незнайомі. Ось група проукраїнських донеччан, які приїхали до Львова, — подалі від «гарячих точок» шахтарського краю, а за кілька кроків — молода львівська пара: високий хлопець у чорній футболці з тризубом і символічним написом: «Народжений бути вільним», а поряд його дівчина. І у донеччан, і у львів’ян — в руках голубі прапорці із золотистою тамгою. На площі перед пам’ятником люди викладають із свічок контури Криму з цифрою «70» посередині, а також український тризуб і кримськотатарську тамгу. Лунають сумні кримськотатарські мелодії. Потім український, а за ним кримськотатарський гімн. Дехто з присутніх тримає в руках текст останнього кримськотатарською мовою. Нижче подано переклад українською:

Я поклявся кров обмити
з ран твоїх, народе мій,
бо чому повинні жити
братчики мої в ярмі?
І якщо в житті спокійнім
не терпітиму за них,
кров гаряча до краплини
висохне нехай в мені...

У багатьох літніх львів’ян на очах сльози — кримських татар розуміють і підтримують. Уважно слухають виступи їхніх активістів. Дехто підходить до студентів і починає розмову. Однодумці мають шанс познайомитись — видно, що таких чимало. Звертаю увагу, що деякі кримські татари розмовляють українською так добре, що й від корінного львів’янина не відрізниш. Серед них і Ленур Абібуллаєв. Розповідає про ситуацію у себе на Батьківщині:

— Я вже місяць є студентом Львівського національного університету. До окупації Криму був студентом географічного факультету Таврійського університету. Коли ми виїжджали з Криму, то були свідками тотальної ейфорії стосовно приєднання до Росії. Побував на Батьківщині через місяць і... відразу кинулося в очі, що ейфорія майже вивітрилася. Уявлення, що більшість кримчан задоволені переходом під юрисдикцію Росії, сформоване штучно. Справді — скрізь майорять російські прапори, і це створює ілюзію, що кримчани радісно переорієнтувалися на Росію. Але коли я спілкувався з людьми, то бачив, що далеко не всі раді. Люди скаржаться на високі ціни, а зарплати не зростають так швидко, як їм обіцяли. Кримчан ніби звільнили від необхідності знати українську, але чи не занадто дорогою ціною далося це «звільнення»? Свободи стало менше, матеріальний добробут не поліпшився. Справді, скільки себе пам’ятаю — завжди кримчани скаржилися на те, що російська в автономії утискається; насправді ж утискалися українська та кримськотатарська мови. В школі, де я навчався, найбільше годин було відведено

В. Середа з дружиною і внуком

саме російській мові, менше українській і ще менше кримськотатарській. Дві останні і тепер є офіційними в Криму, бо Путін хоче виглядати великим інтернаціоналістом. Але боюся, що це буде тільки на папері. Українська дуже подібна до російської, та незважаючи на це, кримчани її не хотіли вчити... А кримськотатарська ж на порядок складніша! Принаймні з точки зору слов’ян. Сумніваюся, що російськомовне населення кинеться її опановувати. Може, буде 1-2% ентузіастів, у яких є друзі серед кримських татар, або ті, що раніше прийняли іслам. Останніх ніколи не було дуже багато, а тепер буде ще менше, бо політичний клімат у Криму дуже змінився. Схвалюється і підтримується лише російський патріотизм.

До розмови приєднується Рустем Ванієв:

— Я також вирішив тимчасово покинути Крим і перевестися до ЛНУ. Навчаюся вже на третьому курсі. Прикро, що доводиться робити такі переїзди не за власним бажанням. Хотілося б стабільності. Мої батьки народилися в місцях депортації, в Узбекистані. Тато переїхав до Криму в 1989 році, а мама — в 1991-му. Спочатку я пішов до школи в селі Солоне Озеро (це північ Джанкойського району), а потім продовжив навчання в Азовському ліцеї. Українську там вивчали на належному рівні, тому я не відчуваю якихось проблем з мовою. І мені дуже приємно, що українці Львова демонструють свою солідарність з нами. Було б добре, якби така ж солідарність між українцями і кримськими татарами була на території Криму. Ваша газета точно стала б у пригоді! Але там поки що люди бояться... Після відомих випадків з викраденням і побиттям, після того, як всі побачили козачків і кримську «самооборону» в дії. Та й офіційні силові структури нічим не кращі. Те, що нам заборонили відзначати 70-ліття депортації в Криму, — це вже край, межа. Все ж сподіваюся, що страх у людей ненадовго, він буде подоланий.

Стоїть із кримськотатарським прапором молодий кримський художник Рустем Скибин. Час від часу до нього підходять журналісти, беруть інтерв’ю. Я чув про Рустема багато, а сьогодні є нагода познайомитися особисто... Поцікавився, чому у нього, кримського татарина, російське прізвище. Рустем виправив мене:

— Не російське, а українське. Очевидно, від слова «скиба»... До речі, є й село Скибин в Черкаській області, і моє коріння саме звідти. Рідня під час Голодомору 1933 року потрапила до Казахстану. Батько розповідав, що йшли пішки... Тобто його мама, а моя бабуся була українкою на прізвище Скибина. А батьків тато (мій дід) був з німців Поволжя; туди вони

Микола Головко

переїхали із Швейцарії. По мамі я — кримський татарин, себе також усвідомлюю кримським татарином. Народився в Узбекистані, може, тому рано проникся культурою Сходу. Завжди відчував, що мені близька мусульманська культура, культура Криму.

Переїхавши до Криму, я познайомився з Мамутом Чурлу, відчув під ногами кримську землю... Тепер я намагаюся глибше вивчати не лише кримськотатарську, але й українську культуру. Відчуваю, що вони значно ближчі між собою, ніж це здається на перший погляд. У наших народів давні історичні контакти. І тепер ми ініціюємо в Києві проведення цікавих культурологічних акцій. Українці здавна жили в Криму, і я знаю також і про феномен татарських поселень в Галичині. А тепер, у нинішній ситуації, ми просто приречені бути братніми народами. Зрештою, після окупації Криму на материкову Україну виїхало також багато представників російськомовного населення. Видно, не всі вони потребували захисту з боку Путіна.

Поряд стоїть Микола Головко, підприємець з Сімферополя. Він досить добре розмовляє українською:

— Я мав у Криму свій бізнес, але переїхав до Львова, бо не хочу жити на окупованій території. Прикро, що все тепер доведеться починати з нуля... Людей, які негативно ставляться до анексії Криму Росією, на півострові не так вже й мало. З часом цей відсоток буде тільки зростати, хоча поки що російські ЗМІ звинувачують в усіх бідах Україну (води не дає, світло відключає), і більшість людей в це вірить. Та чи надовго збережеться ця віра? У виграші в аксьоновському Криму тепер хіба що «силовики», але не прості кримчани... Звичайно, Росія буде зубами триматися за Крим. У Балаклаві вона буде відновлювати базу підводних човнів, нарощуватиме й інші види озброєння. Так що буде непросто... Але вірю, що такий стан не триватиме вічно. Сюди я прийшов, щоб висловити солідарність з кримськими татарами.

Якщо Микола Головко має вінницьке коріння, то львівський фізик Володимир Середа народився на території, яка тепер належить Польщі. Він є головою Товариства «Надсяння». На мітинг прийшов з дружиною і внуком Юрком.

Ленур Абібуллаєв (ліворуч) і Рустем Ванієв

— Я знаю, що таке бути вирваним з рідного ґрунту, з якого виростав. Я переніс депортацію в десятирічному віці... Тому співчуваю кримськотатарському народу. Співчуваю і тим молодим хлопцям і дівчатам, які виїхали до Львова після окупації Криму, щоб продовжувати тут своє навчання. Навіть така тимчасова відірваність від рідної домівки непросто переноситься. Якщо юні кримчани будуть кликати мене на якісь свої зібрання чи культурницькі акції — буду із задоволенням приходити. Солідарність дуже необхідна тепер! Я вірю, що Крим повернеться до України, але це станеться тоді, коли Росія зміниться. А ще багато залежить від того, який поступ зробить Україна. Знаю, що ми вистоїмо, бо я вірю в українців. Ми станемо європейською країною, і це буде наочний приклад для кримчан із «совковим» менталітетом. Тим паче, завжди нашими союзниками в цьому питанні будуть кримські татари, які мають право на відновлення своєї державності. І Україна, отримавши негативний досвід загравання з російськомовним населенням, відтепер допомагатиме їм більше. Внука Юрка я також взяв із собою. Він прекрасно усвідомлює, що є

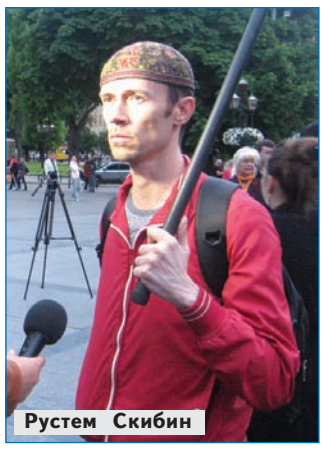

Рустем Скибин

українцем, шанує українські герб і прапор, має все це у своєму домашньому куточку. Але я хотів би, щоб він запам’ятав і сьогоднішній день — 70-річчя депортації кримських татар. І засвоїв з цієї події хоча б стільки, скільки зможе засвоїти п’ятирічна дитина...

Запалюють свічки. Мер Львова Андрій Садовий також приєднується до акції солідарності. Вперше у Львові можна було наочно переконатися — як прихильно сприймають українці кримськотатарську символіку. Мабуть, не забули, як на київському Майдані кримські татари скандували: «Героям слава!» та «Україна понад усе!». Це спрацювало, і думаю, що надовго. Шкода, що раніше до такого не додумалися, бо на емоційних українців такі речі завжди впливають позитивно. Бачив, як діти шкільного віку підходили до студентів з Криму і також просили голубий прапорець — переважно для себе, але дехто й для друзів. Я стояв поряд і переконався, що це була саме їхня ініціатива, а не батьків. Багато було людей середнього віку. А сивий аскетичний чоловік, схожий на колишнього політв’язня, на моє запитання — що він думає про майбутнє Криму — відповів: «Крим повернеться в Україну. Ви ж бачите — ми його розуміємо і любимо...».

Сергій ЛАЩЕНКО

Проукраїнські донеччани

Мер Львова А. Садовий запалює свічку

«ЦЕ НЕ ВИКУП, ЦЕ ВНЕСОК У НАШУ ВІЙНУ...»

Спеціальний кореспондент російської «Новой газеты» Павло Канигін розповів про те, як побував заручником у сепаратистів Донбасу. «Укрінформ» пропонує увазі читачів цю публікацію в рамках спільного проекту з «Новой газетой».

Проросійський бойовик *(Фото Reuters)*

С коллегой Штефаном Шоллем из немецкого Sudwest Presse нас задержали вечером в пиццерии, где мы ужинали, отписавшись для наших газет по референдуму. Четверо мужчин подсели к нам за столик, и один из них заявил, что к материалам Штефана вопросов нет, а от меня они хотят объяснений.

— Почитали твои материалы. Что значит: «Такие бюллетени выглядят, как напечатанные на принтере»? — спросил один.

— Эта фраза: «почти не видно молодежи» — ложь, — сказал другой. — Все голосовали!

— Но я видел очень мало молодежи, — сказал я.

— Значит, ты не туда смотрел, — объяснили мне. — Зачем ты так сделал?

— Нет, он там и правильно написал — что сука-мэр нас реально кинул с помещениями, а мы все сами решили.

— Это да. Ладно, братан, ты пойми просто, что вы все, пресса эта, — наше оружие. Без вас мы че? Просто ты пишешь мутно, братан, а надо проще, чтоб все поняли, что нас тут давят бендеры, а мы реально нормальные люди, не террористы, за правду стоим, короче.

— Вроде все как есть пишешь, а про молодежь — зачем эта информация?

— Ладно, мы просто поговорить хотели. Сейчас поехали с нами на площадь.

На главной площади Артемовска было шумно. Кто-то из активистов нашел в украинском издании lb.ua перепечатку моей заметки о пропавшем мэре Артемовска, в заголовок украинские коллеги вынесли «Сепаратисты похитили мэра». «Так он пишет для бендеров!», «Мы для тебя сепаратисты, сука?», «Засланная тварь!».

Люди окружили только меня, а коллегу Штефана Шолля не трогали. Пока меня еще не бросили в машину и не увезли на допрос — это будет чуть позже — Штефан пытался уговорить людей на какую-то «мировую». Но его не слушали. А в какой-то момент пригрозили: еще будет лезть, и его расстреляют прямо здесь же.

Хотя вооруженных ополченцев было немного. «Линчевать» пришли в основном простые жители. Но объяснять им что-то оказалось бесполезно — люди не хотели слушать.

Как от шпиона они требовали признаний, что я работаю на «Правый сектор», кто-то сказал, что надо получить от меня раскаяния и записать их на видео, а кто-то говорил, что я прямо сейчас должен публиковать опровержение.

С каждой минутой мои преступления становились все более фантастическими, а намерения людей в толпе все серьезней.

Объясниться мне не давали. Вокруг собралось, наверное, полсотни человек. Наконец люди на площади заговорили, что я работаю на СБУ, ЦРУ, США, а человек, забравший у меня пресс-карту, сказал, что я — американец, который овладел русским языком и подделал удостоверение «Новой газеты». Кто-то схватил меня за рюкзак.

Я закрыл голову руками — удары посыпались с разных сторон, откуда можно было дотянуться, и я присел на землю. Били женщины и мужчины. Кто-то сказал, что это «месть за наших сыновей, которые гибнут под Славянском и Краматорском за свободу»; люди кричали, что их не слышат и «не слышали все эти годы». Кто-то ударил меня, сказав: «Какие мы террористы, сука ты!».

Толпу успокоил голос низкорослого крепыша лет 45. На каждом боку, как я увидел потом, у него висело по «калашникову» с укороченным стволом. Он сказал им: «Тихо все!». А того, кто продолжал меня пинать, рывком оттащил в сторону и бросил на землю. На пару секунд он тоже оказался на земле рядом со мной. Я просто увидел, как он вдруг упал в своих старых, еще зимних ботинках.

Крепыш говорил спокойно и негромко.

— Везем чмыря в Славянск, — сказал он. — Разберемся там в подвале СБУ.

В подвале СБУ на тот момент — да и сейчас — 14 пленных. В том числе пятеро украинских журналистов, и теперь выходило, что я должен был стать первым русским. Уже месяц как в самом здании СБУ находится штаб вооруженного ополчения, где заправляет Стрелок со своим помощником — «народным мэром» и комендантом Славянска Пономаревым.

— Стрелок разберется, — сказал крепыш.

В толпе крепыша все звали Башней или Леонидычем. Без эмоций, спокойно, он заломил мне руки и втолкнул в черную «Шевроле Эпика», приказал сидеть, не рыпаться и прижать голову к коленям. Сел рядом. На секунду я поднял голову и спросил:

— Что вы хотите?

Он не ответил, а только ударил локтем в челюсть — откололся зуб.

— Я же сказал не рыпаться, чмырь.

Через минуту на водительское сиденье сел другой человек и разрешил поднять голову. Представился Сергеем Валерьевичем. Это был человек лет 50, в очках, с редкими зачесанными назад волосами, в белой рубашке с галстуком и черном пиджаке.

— Павел, вы же должны понимать все. Скажите, зачем вы так пишете? — сказал он. — Вы же россиянин.

— Чмырь редкостный, — сказал крепыш. — Пробили его сейчас.

— Павел, мы же надеялись только на россиян, — снова подал голос человек на водительском месте.

— Валерич, все уже, едем в Славянск, — сказал крепыш.

— Леонидыч, не перебивай. Павел, я думаю, теперь вам понятно, что и почему с вами сейчас происходит.

— Поехали, Валерич.

— Я предлагаю сначала на Володарку, до утра там, потом, если доживет, в Славянск, — сказал Валерич крепышу. — Пусть там решают: хорошо бы пацанов за него получить.

— Да... его сейчас в лесу.

На несколько секунд в машине повисла пауза. Но машина так и не остановилась. Сергей Валерьевич сказал:

— Не надо так говорить, Леонидыч. Мы же цивилизованные люди, правда, Павел? — зачем-то сказал Валерич. — Мы так не будем.

На Володарке (поселок между Славянском и Артемовском) было что-то вроде штаба. Горели костры в бочках. В большой тентованной палатке — электрический свет. Вокруг палатки находилось несколько женщин и примерно двадцать молодых мужчин с автоматами и ружьями, некоторые были в масках. Меня вывели из машины и повели в палатку.

Башня приказал мне раздеться. Я уточнил, как именно.

— Снимай все. Все вещи на стол, — повторил Башня. — Шнурки тоже вынимай, ремень.

Другие ополченцы уже разбирали мою сумку и рюкзак. Меня посадили на скамейку, вокруг обступили люди. Боевик в маске потребовал сообщить пароль от телефона и ноутбука. Я отказался. Тогда Башня снова ударил меня локтем по лицу.

— Ты еще не понял, что ли? Пароль!

— Пусть напишет на бумажке, — сказал кто-то.

— Он не даст.

— Сука такая.

Я поднялся с земли. Ополченец без маски взял меня за запястье и сказал, что сейчас сломает палец, если я не продиктую пароль. Я продиктовал.

Открыв компьютер, первым делом, как я понял, они стали смотреть фотографии из альбома.

— Это ты где был, за границей? Какие-то башни, картины, — сказал боевик с ружьем. — Бензин там почем?

— В Италии евро шестьдесят.

— ...Птыть! А народ че, не бузит?

— Да че ты с ним говоришь, это гнида ЦРУшная.

— Сколько тебе платят? На кого работаешь?

— Работает на украинские издания, написал, тварь, что мы — сепаратисты, мухлюем с референдумом.

— Написал, что херовые бюллетени, что мы их на принтере напечатали.

— Да нас тут убивают! Танками давят! Ты че думаешь, мы тут можем нормально печатать?! Ты же русский? С нами должен быть!

— А это че за фотки? Был на Майдане?

Боевики включили видео, которое я снимал в центре Киева еще в декабре. Все столпились перед экраном.

— Мужики, ясно все! Засланный!

— Значит, утром живым в Славянск. Пока свяжите и в багажник. Не бить, — сказал Башня. — Я устал и домой.

— Может, слегка упаковать?

— Я сказал. И еще. Вещи его чтобы в сохранности, ничего не брать.

Затем меня допрашивали еще около часа. Кто-то читал мои старые заметки. «А на хрен ты у Порошенко интервью брал? У Добкина бы взял!». «Тут про Крым. В Крыму был? Че там народ, доволен?». «Пишет, что все ликуют, салют, Россия!».

После отъезда Башни допрос стал менее строгим. У боевиков постоянно звонили телефоны. Звонили они кому-то и сами, сообщая, что «поймали хорошую добычу для обмена». Но после очередного звонка люди в палатке экстренно решили перевезти меня в другое место. Не стали даже связывать, не было времени и на багажник — только бросили на пол машины между сиденьями. Машина мчалась по плохой дороге и остановилась где-то посреди трассы. Здесь тоже горели костры в бочках, накиданы покрышки, толпились люди с автоматами, на обочине стоял человек в маске с гаишной регулировочной палкой.

Мой компьютер и документы с бумажником переходили из рук в руки. И здесь не было уже никого, кто допрашивал меня в той палатке. Машина, в которой меня везли, также умчалась.

Мои новые хозяева знали про меня совсем немного и особо не интересовались. Знали лишь, что «утром клиента надо доставить в СБУ в Славянске». Делать этого они совсем не хотели. Кто-то и вовсе предложил спрятать меня здесь и потребовать выкуп — называлась сумма 30 тысяч долларов.

— Так, а в Славянске его ведь ждать будут, — сказал кто-то из боевиков.

— Скажем, что завалили при попытке к бегству. Убежать пытался.

— А деньги ты как тогда получишь, фуфел?

— Кенты, че за терка пошла?

Я сказал, что деньги могут раздобыть в Москве, но необходимо хотя бы позвонить коллегам. Попросил телефон. Но, посовещавшись, парни решили, что давать телефон мне в руки не стоит: «Опасный фраер, позвонит не туда». Через минуту возник новый план: похитители сказали, что заберут у меня все, что есть, — вещи и деньги, — и отпустят. Но вытащив все из бумажника, похитители очень разозлились — там было тридцать девять тысяч рублей наличными. На карточки они не обратили внимания.

— А еще че есть? Че за котлы? Кольцо платиновое?

Часы показались им дешевыми — они и правда недорогие. Зато приглянулось обручальное «платиновое» кольцо. «Обычное золото уже не носите, зажрались?!» Что кольцо серебряное, я решил не говорить.

Дальше боевики спросили, есть ли у меня знакомые и коллеги в Артемовске, кто мог бы «докинуть бабоса». «Говорили про немца какого-то. Пусть готовит бабосы, если хочет жить».

По громкой связи с моего телефона мы позвонили Штефану. И он сказал, что у него есть 600 евро и 2 тыс. гривен, которые можно снять в банкомате. Почти тысяча долларов. Условились встретиться в четыре часа ночи у гостиницы.

— Только это не выкуп, это твой взнос в нашу войну, — сказал человек в маске, которого все звали Север.

— Если все нормально пойдет, уедешь утром в Донецк, — сказал мне боевик в маске, которого все звали Хан. — Скажешь еще спасибо, что не сдали в Славянск.

Я спросил, что было бы в Славянске.

— Ваши эфэсбэшники и чечены там. Говорить бы не стали. В лучшем случае будешь сидеть в подвале, ну а в худшем, сам понимаешь.

Ополченцы обрадовались, что в Артемовске можно получить еще денег, и даже немного расслабились. «На тридцатку ща в этом темпе и выйдем!» Меня усадили в новую машину, и на несколько минут я остался один с телефоном, который после разговора со Штефаном у меня забыли забрать. Я успел набрать несколько SMS для коллег.

В Артемовск к Штефану ехали втроем. Ополченец Хан был водителем и ехал с ружьем на переднем кресле. Север держал наготове ПМ и натянул маску. Было уже четыре тридцать, но Штефан не выходил. Север передернул затвор и сказал, что пойдем в гостиницу за ним, и приказал мне двигаться первым. Охранник лежал на диване в холле и, увидев меня, спросил, кто такой. «А, да, понятно», — сказал охранник, когда увидел Севера с оружием, и пошел обратно на диван.

Мы прошли в номер, но там никого не было, и мы вернулись на улицу. Север был уверен, что Штефан сбежал.

— Кинул тебя немец, — сказал боевик. — Конец тебе.

Я предположил, что Штефан ходит по всем банкоматам города и пытается набрать нужную сумму: в неспокойных городах рядом со Славянском банки ввели ограничение на снятие наличных — не более 200 гривен в сутки. Но на всякий случай предложил позвонить кому-нибудь еще в Донецк, где коллеги и знакомые, но Север отказался и сообщил, что если не будет денег, я останусь здесь или поеду в Славянск

— Сука немецкая, я так и знал, — сказал Север. — Им только дай кинуть русских.

— Он уже шестнадцать лет живет в России, — сказал я.

— А все равно гнилым остался. Соскочил.

Еще через пятнадцать минут мы увидели вдалеке Штефана, который спешил к нам. Побегав по Артемовску ночью, немец сумел раздобыть нужную сумму и не нарваться на неприятности.

— Вы его отпустите сейчас? — спросил Штефан.

— Он поедет со мной в Горловку, и там мы его передадим кому надо, они проверят — и до Донецка.

— Он будет в безопасности?

— Главное, чтоб хорошо себя вел.

И мы снова сели в машину. По дороге она влетела колесами в две крупные выбоины. Подъезжая к Горловке, Север сказал, что за каждую яму я должен заплатить еще по десять тысяч. Я сказал, что наличных у меня больше нет.

— Ну там у тебя карточки, давай посмотрим, че там, как. Слышь, всего по два Хабаровска, литые диски дороже стоят.

Север снова заглянул в бумажник: «...Птыть, сколько этих карточек тут у тебя! Мы тут, сука, воюем, кровь льем, а вы, ..., жируете там у себя!». Обнаружил Север и мои квитанции за проживание в одесском отеле на 500 гривен/ночь. «Ты за это бабло, урод, только три дня поспал, а у нас на них три недели живут!».

У Хана зазвонил телефон, впервые за все время, что они возили меня. Хан рассказывал, что со мной все в порядке, и они только везут меня в отель в Донецке.

На блокпосту ополченцев перед Горловкой была небольшая очередь из машин. Каждую досматривали с фонарями люди. Но нашу машину смотреть не стали — Север показал пропуск, и мы заехали в город.

Хан предложил мне выпить минералки. Я отказался, и тогда Хан уже приказал, добавив: «Пей-пей, жить будешь, не отрава», — и засмеялся.

Мы остановились у банкомата, до которого меня проводил Север. Но и здесь была загвоздка с тем самым лимитом на выдачу. На карточке оставалось около ста тысяч рублей овердрафта, но снять его целиком было невозможно.

— Хотел тебе оставить деньжат на возвращение, но щас че-то обидно все выходит, — сказал Север.

Я спросил, собираются ли они меня отпускать, как обещали.

— Сдать бы тебя здесь нашим, — ответил Север. — Но ты уже бледный какой-то, на наркоте сидишь?

— Я устал.

— Щас отдохнешь. Ты расслабься уже, денег-то у тебя больше нет.

Север засмеялся. И меня повели сначала в машину Хана, а Север остался на улице. Очень скоро приехала новая машина, и Север сказал, что дальше поедем на ней, и помог мне выйти.

— Да не, он у нас в натуре наркоман, — смеялся Хан. — Его шатает.

Я помню, как меня сажают в машину и Север закуривает сигарету, а я закрываю глаза, и меня будит девушка, которая говорит, что надо продлевать или выселяться из номера. На часах 11.45 утра, отель «Ливерпуль», Донецк. Я лежу в одежде на постели. Администратор рассказывает, что меня привезли люди на машине, я не был пьян, но был как лунатик и шел своими ногами.

Обувь без шнурков, джинсы без ремня, на столе лежит сим-карта, перерытая сумка валяется на полу.

P. S. Штефан Шолль, отдав выкуп, также покинул Донецкую область и сейчас находится в России.

Павел КАНЫГИН,
специальный корреспондент «Новой Газеты»

Павло Канигін

У ЛЬВОВІ БЕЗ ПРОВОКАЦІЙ,

АБО СПІЛКУВАННЯ ТРЬОХ ПОКОЛІНЬ У ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ

(Закінчення. Поч. на 3-й стор.)

...І ось ми в квартирі Дарії Гусяк. Господиня радо зустрічає донечан. Видно, що вона в курсі останніх подій. На кілька хвилин відлучається на кухню, щоб пригостити нас чаєм. А коли повертається, то багато розпитує про ситуацію на Донбасі. Розуміє, що місцеві лідери навряд чи зможуть змінити життя шахтарського краю. Бо все там дуже корумповано, а жити по-іншому народ не звик. І більшість людей не розуміє, що саме Майдан подарував їм кращі перспективи. Але ж для цього треба слухати Київ, а не кремлівських ляльководів. Висловила своє невдоволення позицією донецьких сепаратистів:

— Чула, що вони не хочуть платити податки в Київ, але переконані, що саме Київ повинен вкладати великі гроші в реконструкцію шахт. Де ж тут логіка? Хочете бути самостійними, то будьте самостійними в усьому!

Потім ми довго говорили про міжнаціональні стосунки. Колишня підпільниця висловила свою точку зору про негативну роль російського шовінізму. Регіна Іванівна намагається трішки згладити гострі кути, доводить, що українці і росіяни зовсім не приречені на ворожнечу:

— Мій батько, Іван Морозов, родом з Горьківщини. Тепер місто Горький знову стало Нижнім Новгородом. Він звільняв Україну від гітлерівців, а після закінчення війни жив у Львові до 1947 року. Хоч був учителем російської мови, але зацікавився й українською культурою, привіз додому чимало українських книжок. Читав мені, зокрема, й твори Івана Франка мовою оригіналу. Може, тому я Франка люблю навіть більше, ніж Шевченка. Чомусь у Шевченка все радикально, трагічно і... похмуро якось. Принаймні так я сприймала його поезію в дитинстві. Ті дитячі враження вплинули на мої симпатії. Я навіть вишила портрет Каменяра і повісила його у своїй кімнаті. А ще у нас були твори Солженіцина. Тому і батько, і я трохи критично ставилися до радянської влади. Звичайно, був у ній і позитив. У нас у школі щороку проходили конкурси «П’ятнадцять республік — п’ятнадцять сестер». І я завжди пердставляла Україну. Бо у мене були довгі коси, а моя сусідка тьотя Галя завжди давала мені український костюм. До речі, вона досі жива і до сих пір розмовляє лише українською. І, тим не менше, люди її люблять. Вона навчила мене двом пісням: «Ой, ходила дівчина бережком» і «Десь там далеко, на Волині...».

Мені приємно було слухати голос цієї доброї інтелігентної жінки. Говорила вона довго, я переповім лише основне. До Львова Регіну забрав чоловік-українець. Родичі спочатку боялися відпускати в «столицю бандерівців», але батько заспокоїв: «С твоим характером, дочка, ты нигде не пропадешь. Там тоже хорошие люди есть...». Слова батька, який трохи знав Галичину, виявилися пророчими. Тепер у Регіни Іванівни четверо дітей. Всі вони люблять Україну. Один син займався бойовим гопаком, другий співав у дитячому хорі «Дударик», третій закінчив Львівську політехніку. І старша донька Катруся, яка народилася в Росії, також цілком інтегрована у львівське життя. Та й чи могло бути по-іншому? Пані Регіна вважає, що багато залежить від позиції самих українців. Зайвий радикалізм шкодить. Краще бути дипломатами. Але й патріотизм повинен бути глибинним, справжнім:

— Коли їздила в Росію, щоб провідати свою рідню, то неодноразово була свідком українських національних «комплексів». Поки заробітчани їдуть Чернігівщиною, то розмовляють рідною мовою. А під’їжджаючи до кордону, збирають все, що було на столах, пакують речі, напружуються і... переходять на російську мову. Я й казала не раз: хлопці, що з вами сталося? Чого злякалися? Чому засоромилися? І сама переходжу на українську, щоб якось їх підтримати, але це не завжди допомагає. А могли б якось дипломатично (як я у Львові) зберігати своє національне «Я», не ображаючи того народу, на територію якого в’їжджаєш. А ще я сказала б так: якщо вже є незалежна Україна, то її громадяни повинні рівнятися на все краще, а не на гірше. І треба навчитися пропагувати своє. Тоді й національні меншини шануватимуть все українське.

Дарія Гусяк вважає, що певний відсоток толерантних росіян зовсім не гарантує безпеки українцям, які проживають в Росії. Адже щоб отруїти (чи навіть відібрати) життя, достатньо й невеликої кількості шовіністів. Молоді донеччани уважно слухають. Вони симпатизують як росіянці, так і українці. Російська культура їм дуже близька, але й легендарна підпільниця, яку досі знали лише по фільму «Нескорений», схоже, має рацію. Ідеологія — річ далеко не другорядна. Славко висловлює свою думку:

— Директор нашої школи був ідейним комуністом, і він потроху нав’язував нам цю ідеологію. В шкільних програмах цього не було, але певна атрибутика нав’язувалася: учнів змушували викладати з камінців червону зірку, всякі партійні гасла. І «Зарницы» регулярно проводилися. Любов до України нам точно не прищеплювали. Навіть українські філологи були пасивними і байдужими до українства. Казали: «Хочете, читайте твори українських письменників, хочете — не читайте. Вам же самим далі вчитися...». І пізнавальних поїздок було мало. За всі шкільні роки лише дві: в Київ і в Слов’яногорськ. Є люди, які навіть в обласному центрі жодного разу не були, хоч туди їхати максимум годину. То звідки візьметься любов до України?

Я свого часу побачив фільм «Втрачена грамота», «Білий птах з чорною ознакою», «Нескорений». Не школа, а ці фільми вплинули на рівень мого українського патріотизму. Пізніше я багато до чого доходив власним розумом. Наприклад, якщо сепаратисти кажуть, що вони не за Росію, а лише за автономію у складі України, то чому зривають і палять українські прапори? Чому так агресивно реагують на українську мову? Чому всі українці для них це «Правий сектор»? Говорять явні нісенітниці, що оскільки на Майдані українським патріотам в їжу систематично підсипали наркотики, то весь «Правий сектор» тепер складається з наркоманів.

Люба додає:

— Я вперше відзначала у Львові 9 травня. Не думала, що буде так спокійно, мирно, урочисто. Але коли я говоритиму про це моїм землякам, то вони не повірять. Люди у нас глухі, сліпі, зазомбовані. Може, є й свідомі українці, але такі мовчать, бо говорити щось у підтримку України стало небезпечним. Минулого року ми побували в Західній Україні, і нам тут дуже сподобалося. Але навіть родичі наші вважали, що ми їздили сюди... за наркотиками. Оскільки галичани нас добре приймають і безплатно годують, то не можуть же вони робити це просто так. Їм потрібні або майбутні активісти «Правого сектора», або наркокур’єри. Коротше, там у людей справжня каша в головах... Як на це все впливати? У даній ситуації впливати можна хіба що на якусь частину населення. Потрібні українські фільми, патріотичні передачі. Відключити Інтернет не під силу навіть «президентам» так званих сепаратистських республік. Але передачі повинні бути правдиві і надзвичайно цікаво зроблені, — будь-що на Донбасі вже не «прокатить». А ще треба набагато інтенсивніше працювати в тих сусідніх регіонах, де сепаратисти поки не мають великого впливу.

Сергій ЛАЩЕНКО

Регіна Морозова

В гостях у Дарії Гусяк

А У НАС?

ВШАНУВАЛИ ВЕТЕРАНІВ

До Дня Перемоги та 70-річчя з дня визволення Криму від німецько-фашистських загарбників в актовому залі міської стоматологічної поліклініки пройшло вшанування учасників Великої Вітчизняної війни і трудівників тилу.

Начальник Управління охорони здоров’я Сімферопольської міської ради Оксана Петрівна Козуб звернулася до гостей свята зі словами вдячності за відвагу, виявлену в роки війни, побажала здоров’я, довгих років життя.

Адміністрація міської стоматологічної поліклініки в особі головного лікаря Юрія Миколайовича Беліченка висловила щирі слова вдячності і вручила кожному ветеранові пам’ятні подарунки. На урочистому заході прозвучала музика, знайомі вірші та пісні про війну в пам’ять про тих, хто не повернувся, і на честь живих у виконанні заслуженого працівника культури Криму Наталії Жинкіної та ансамблю «Росіяночка», Таврійської школи-гімназії № 20 та театральної студії «Лампада». Від усієї душі зі святом Перемоги привітало керівництво міського центру здоров’я з побажаннями доброго здоров’я, щастя, радості, чистого неба та миру.

З поетичним вітанням до ветеранів звернулася завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Ірина Рейдер.

Ветеран Великої Вітчизняної війни, інвалід 1 групи Олександр Борисович Чуюн від імені присутніх ветеранів привітав усіх з весняним, радісним Днем Перемоги і побажав міцного здоров’я, довголіття і успіхів у всіх справах; висловив глибоку вдячність адміністрації міської стоматологічної поліклініки, центру здоров’я за чудове свято і гарний настрій.

Владислав БЕЛІЧЕНКО,
завідувач міського центру здоров’я м. Сімферополя

ПІД ЧАС ХОДИ 9 ТРАВНЯ ДО ВІЧНОГО ВОГНЮ І ПОКЛАДАННЯ КВІТІВ У СІМФЕРОПОЛІ ОДНІ ШКОЛЯРІ КРИЧАЛИ «СЛАВА РОСІЇ!», А ІНШІ — «СЛАВА УКРАЇНІ!».

Дітей зібрали на 9-ту ранку до ВР Криму, щоб колоною вони пройшли до Вічного вогню, все як в старі радянські часи. Попередили, щоб одягнули «білий верх, чорний низ». Та пішов дощ, і тому всі були одягнені «по погоді».

Стояли до 10-ої години, а потім майже до 13-ої з великими зупинками йшли в парк до Вічного вогню. Багатьом дітям роздали голубі галстуки (хоч не червоні), які, напевне, залишились від регіоналів. З динаміків лунали радянські пісні відповідної тематики. А ще школярам підготували «кричалки», в кожній групі був свій «заспівувач», який вигукував їх першим, підключаючи всю колону. Особливо охоче дітвора — всією колоною — вигукувала «Спасибо деду за победу!», ця «кричалка» гуртувала всіх.

Але раптом якась група попереду почала замість «кричалок» про перемогу та дідів вигукувати: «Расєя! Расєя!». І тут у відповідь з іншого місця моментально пролунало «Україна! Україна!». Там, де «Україна!», незабаром десь взялися чоловічки в строгих костюмах, дітей не чіпали, але дуже пильно вдивлялися в натовп, ніби «вичисляючи» зачинщиків. Ось так і йшли — «Спасибо деду» кричали всі, це об’єднувало, а «Расєя!» викликала відповідну реакцію.

Як сказав би у своїй передачі Савік Шустер, це була фраза, яка «розколола глядачів»...

22 ТРАВНЯ — ДЕНЬ ПЕРЕПОХОВАННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

«ШЛЯХ У ВІЧНІСТЬ» — так київський художник Олександр МЕЛЬНИК, головний організатор щорічних всеукраїнських художніх виставок «Від Трипілля до сьогодення», бачить похорон Тараса Шевченка... Перед труною йшли дівчата у вишитих сорочках, яскравих вінках і стрічках і голосили...

«...НЕ ОДНИМ УКРАЇНЦЯМ РІДНИЙ!»

Духовний пастир нації і людства — до таких величних особистостей відносять Тараса Григоровича Шевченка. Бо ж його ім’я шановане і знане в кожній країні, а твори перекладені мовами багатьох народів. Справді пророчими виявилися слова Пантелеймона Куліша, сказані під час поховання поета на Смоленському цвинтарі в Санкт-Петербурзі у березні 1861 року: «Такий поет, як Шевченко, не одним українцям рідний. Де б він не вмер... всюди він був би між своїми». Ще за життя Шевченка, у 1859 році, у листі до нього М. Максимович зазначав, що на «правому березі Дніпра ви стали особою міфічною, про яку йдуть уже перекази і легенди, нарівні з переказами старих часів». Видатний російський критик М. Добролюбов вбачав у Шевченкові «поета цілком народного, такого, якого ми не можемо вказати у себе. Навіть Кольцов не йде з ним у порівняння, тому що складом своїх думок і навіть своїми прагненнями іноді віддаляється від народу. У Шевченка, навпаки, все коло його дум і почуттів перебуває у цілковитій відповідності із змістом і ладом народного життя. Він вийшов з народу, жив з народом, і не тільки думою, а й обставинами життя був із ним міцно і кровно зв’язаний». Народний поет Т. Шевченко, як влучно підмітив Євген Маланюк, є «вершиною всенаціонального творчого духу», і водночас він є «вершиною нашої національної культури». Його чарівне і вогненне слово, його буремний і волелюбний дух завжди витав і витає над Україною, її степами, лісами, річками.

Виходець із родини кріпака, він оспівав неволю свого народу, народів світу, гучно закликав боронити волю так, як колись її відстоювали батьки, діди, прадіди. Воля і правда були для нього найбільшими життєвими цінностями. Домогтися ж їх можна лише шляхом визвольної боротьби — повстанням. Саме тому й звертався поет до свого народу із закликом «прозріти», «кайдани порвати», усвідомити себе українцями, господарями своєї землі, своєї долі, своєї держави. І народ прозрівав. Він своїм генієм, своїм словом осягнув усе складне й суперечливе українське життя, всю трагічну історію України, закликав співвітчизників:

Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

Шевченко своїм натхненним, правдивим і зрозумілим для кожної звичайної людини словом розхитував Російську імперію так, що сам цар настільки перелякався, що запроторив його на довгі роки до солдатчини, заборонивши при тому писати і малювати. Слово поета пломеніло, збуджувало змертвілу думку й освітлювало шлях до волі і помсти, до розправи над кривдниками.

Проте Шевченко і у тих жахливих умовах був вільним душею і вірив, що «розпадеться світ неволі, світ сонця засвітить». Навіть повертаючись із заслання, де його фізично і духовно катували, він щиро зізнається: «Мені здається, що я достеменно такий, як був і десять років тому. Жодна рисочка в моєму внутрішньому образі не помінялася». Поет, за його ж висловом, «карався, мучився, але не каявся». Послані, ймовірно, з Петербурга офіцери таємно пропонували йому «написать хоть два рядка во славу царя и он сразу же будет возведен в офицерский чин и получит дворянство». Від таких пропозицій відступництва і ренегатства Шевченко рішуче відмовлявся, й цар цього йому не пробачив, заборонивши жити в Україні, й до останніх днів життя пильно стежив за ним, боячись, як і раніше, його слова й спілкування з народом, і не лише українським, а й іншими, в тому числі й російським. Одухотворений національною ідеєю, Шевченко був особливо небезпечний для російського царизму та його прислужників, таких, як В. Бєлінський, який бездушно заявляв: «Мені не шкода його *(тобто Т. Г. Шевченка. — **авт.**)*, був би я його суддею, я вчинив би не менше. Я почуваю особисту ворожість до такого роду лібералів... вони дратують уряд». Бо ж тільки національний дух спроможний спрямувати народ до здобуття кращої долі. Людина безнаціональна, що не має власного «я», є загубленою й нагадує літак без штурвала. Шевченкова національна ідея, висловлена поетичною й зрозумілою мовою, оволодівала сучасниками поета й майбутніми поколіннями. Це слідом за його Гамалією, Гонтою, Залізняком, Тарасом Трясилом у 1917-1920-х роках українці виборювали свою волю, свою державність і гинули за це. Саме отаких свідомих українців-патріотів зображує Павло Тичина у вірші «Пам’яті тридцяти» (1918), який за радянської влади заборонявся:

На Аскольдовій могилі —
Поховали їх —
Тридцять мучнів українців
Славних молодих...
На кого завзявся Каїн,
Боже, покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край!
Вмерли в новім заповіті
З славою святих,
На Аскольдовій могилі
Поховали їх.

У СРСР Шевченка вшановували лише як «співця інтернаціоналізму та класової боротьби», — він, мовляв, був далекуватий від національної ідеї, що проголошувалася буржуазно-націоналістичною, а отже, і свого народу.

Шевченко, як відомо, нещадно таврував «панівні верстви» різних національностей за збиткування і нехтування людиною праці. Одначе доля українського народу, його незалежності, державності була для нього провідною і вона знайшла відображення у кожному його творі будь-якого жанру. Особиста доля поета мало бентежила, а за долю України він вболіває постійно і все своє життя. У поезії «Мені однаково...» (1847) він промовисто заявляє:

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні.
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині —
Однаковісіньке мені...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.

В іншому вірші поет звертається до свого народу із палким закликом любити свою Вітчизну за будь-яких обставин, любити її так, як беззавітно любить її він:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що проклену святого Бога,
За нею душу погублю!

Слово Шевченка народ завжди шанував, завжди йому вірив, але не міг повірити в смерть поета, вважаючи його живим і що він переховується від жандармів чи перебуває у Сибіру, а в могилі на Чернечій горі знаходяться свячені ножі, якими незабаром будуть вирізати панів, поміщиків та царських чиновників так, як це описано в славнозвісній поемі «Гайдамаки». Таких переказів, оповідань і розмов боявся російський царизм, особливо його запопадливі чиновники. Свідченням цьому може бути лист предводителя канівського дворянства Янковського київському губернаторові, в якому повідомлялося, що «...есть рассказы о спрятанных в могиле над прахом Шевченко священных ножах.., о неисчислимом множестве казаков, рассыпанных по всей Украине, от Хортицы до Тамани — по всему Запорожу — понад Днепром и в других странах, они соберутся в Канев совершить то, что проповедывал отец Тарас Шевченко». Наприкінці листа він пропонує: «...Разрыть эту могилу и показать народу, что этих ножов вовсе не было». Пізніше, саме з боязні, російський царизм забороняє відзначення 100-річчя від дня народження поета, але народні маси під час своїх виступів беруть його твори на озброєння, з їхньою допомогою ганьблять російський царизм. Відомі рядки з балади «Причинна» дещо перефразовуються й співаються як заклична революційна пісня:

Реве та стогне люд голодний,
Собі свободу добува.
А з ним воює цар негодний,
Всю землю кров’ю залива.

До спадщини Великого українського Кобзаря, якого Луї Арагон назвав «класиком для всіх народів», народи світу звертаються в найтяжчі, найскладніші періоди свого життя, своєї історії.

В роки Другої світової війни, зокрема з дня зненацького нападу фашистської Німеччини на Радянський Союз, а отже, і на Україну, слово Тараса Григоровича Шевченка стає тією могутньою духовною зброєю, яка вселяла народам світу віру в неминучу перемогу над ворогом. Уже в перші дні війни зазвучала по центральному радіо з Москви мелодія на слова поета «Реве та стогне Дніпр широкий», а його «Заповіт» виконувався на різних радіохвилях як гімн України після, звичайно, гімну Радянського Союзу. В цей же час з’являються плакати на слова Т. Г. Шевченка. Поширений був плакат, на якому зображена на повний зріст постать поета, а поряд з ним крокують козаки в національному одязі, а за ними червоноармійці зі зброєю, а під малюнками закличні патріотичні рядки поета:

...Вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров’ю
Волю окропіте.

Слово Т. Г. Шевченка в роки воєнного лихоліття було настільки популярним, настільки глибоко духовним, патріотичним, що до газет, журналів, спілок письменників, видавництв бійці з фронту надсилали листи з проханням віднайти для них дорогоцінний «Кобзар» або інші твори поета. Незважаючи на фінансову скруту, коли потрібно було виготовляти зброю для фронту, держава віднаходила кошти для видання не лише «Кобзаря», а й інших творів поета, зокрема поем «Сон», «Єретик», «Гайдамаки», «Катерина» та інших. Лише у 1942 році в Уфі було видано «Кобзар» накладом більше 100 000 примірників. Фронтовики сприймали величну патріотичну духовність «Кобзаря», його віршів і передавали книжечку для прочитання іншим, записуючи почасти на його сторінках власні поезії.

Дмитро Косарик у статті «Знову Тарас німцям лиха натряс», опублікованій 1944 року в газеті «Правда Украины», наводить отакий віршований напис, який є, власне, солдатською молитвою перед боєм:

В тяжку годину, брате мій,
Молись по книжечці оцій,
То, їй-же богу, легше стане,
Надія в душу тобі гляне,
Посилить віру в праве діло,
І в бій тоді іди вже сміло
За щастя й волю України
І вір, що правда не загине,
Зерно, яке посієш ти,
Зійде, зросте і дасть цвіти.

У вірші «Лист» українська поетка Марія Грудницька майстерно виписує могутню силу впливу творчості Т. Г. Шевченка, зокрема його «Кобзаря», на формування патріотичної свідомості бійців фронту, які без слова поета не мислили свого життя в складних бойових умовах:

І от я прошу вас,
пришліть мені «Кобзар»,
Пришліть живе
могутнє слово бою.
Нехай сильніший буде мій удар,
Нехай міцніше
я стискаю зброю.
Пришліть мені,
пришліть мені «Кобзар»,
Я з ним могутній
непоборний воїн,
Маленьку книжечку —
дорогоцінний дар
Пришліть на номер
пошти польової.

Одухотворений відчуттям близького визволення з-під фашистської неволі, український народ співав пісні на слова Т. Шевченка, якого окупаційна влада забороняла. За читання «Кобзаря» було найвище покарання — розстріл. Фашисти руйнували пам’ятники поету, намагалися розрити й знищити його могилу на Чернечій горі. Гітлерівські словоблуди намагалися знеславити поета, оббрехати його. Вони спотворювали його біографію, знецінювали найвизначніші художні полотна, силкуючись всіляко довести, що це постать буденна, в літературі випадкова і на неї не варто звертати уваги. Вона, мовляв, міфізована. Приміром, у газеті «Наше слово» було опубліковано статтю Еріха Коха, в якій він паплюжив українців за те, що вони захоплюються творами Шевченка, піснями бандуристів, і радив усе це позабути, а більше думати про фізичну працю в Німеччині, яка буде найвищою для них насолодою. Той же Еріх Кох в іншій статті під назвою «Год немецкой Украины» писав: «Иногда Украину рассматривают сквозь несколько романтические очки. Сентиментальное любование пейзажами и увлечение разным национальным убранством становится уже чрезмерным. Возникла определенная мода на Шевченко».

Відшуміло криваве воєнне лихоліття. Змінився і статус Шевченка — співця Волі і Правди, борця за визволення рідної землі від будь-яких окупантів. Владні радянські структури відводять тепер йому зовсім іншу роль — пропагандиста інтернаціоналізму, дружби народів, особливо російського й українського, запеклого викривача українського буржуазного націоналізму, наслідувача ідей російської революційної демократії. Особливо ж наголошується на протистоянні Т. Г. Шевченка як «революційного демократа» і П. О. Куліша — «буржуазного націоналіста» й зовсім не береться до уваги листування митців. А між тим в одному з листів Т. Шевченко писав П. Кулішу: «Спасибі тобі, богу милий друже мій великий, за твої дуже добрі подарунки і особливо спасибі тобі за «Чорну раду». Я вже її двічі прочитав, прочитав і третій раз і все-таки не скажу більш нічого як спасибі... Розумний, дуже розумний і сердечний епілог вийшов...».

У радянські часи щорічно відзначалися роковини від дня народження поета, але... заборонялося виконувати хором його «Заповіт», в якому є такі рядки:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров’ю
Волю окропіте,

які можновладцям здавалися крамольними. Зазнавали переслідувань студенти, які збиралися біля пам’ятника поету, що височіє в сквері навпроти Київського університету його ж імені, у дні народження митця та перепоховання. Заборонялося покладання квітів.

Зі здобуттям Україною незалежності пристрасті навколо імені поета не лише не згасають, а загострюються і набирають політичного, почасти антидержавного забарвлення, спрямованого на розпалювання національної ворожнечі між народами, зокрема між українцями і росіянами. Пагубність такого протистояння усвідомлював поет і пророкував, що:

...забудеться срамотна
Давняя година,
І оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, невечерній
Тихо засіяє...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!

Але імперські русошовіністи, про яких ще В. І. Ленін писав, що «великорусский национализм... хуже всех, благодаря его насильственному характеру», примиритися не бажають. В той час, як народи усього світу уславлюють Т. Г. Шевченка як свого заступника і борця за свою волю і долю, вони підпалюють Хату-музей, в якій народився поет, збиткуються над пам’ятниками, обливають їх фарбою й всіляко ганьблять його ім’я у своїх недолугих публікаціях, спрямованих на підрив державності України. Бульварна місцева преса друкує психічнохворобливий виверт якогось Бузини, що намагається «зіпхнути Шевченка з п’єдесталу», спростувати міф про його величність, обираючи для цього деякі епізоди з життя митця. Ще О. Пушкін колись застерігав майбутні покоління, щоб «в его грязном белье не ковырялись», маючи на увазі своє особисте життя, бо він також людина, для якої властиве все людське. Пасквілянтам і недоброзичливцям О. Пушкін казав: їм «мало бачити Байрона на троні, вони хочуть побачити його ще й на нічному горшку», вони настільки примітивні й ниці, що «радіють приниженню високого, слабкостям могутнього духу». Морально убогі бузиністи та їхні спільники Тарасове життя розглядають з позицій своєї гнилої смердячої душі й показують, власне, себе. Та як би не біснувалися запеклі вороги українського народу і української державності, за що поет віддав своє життя, вони безсилі загасити всенародну і всесвітню повагу до нього, який виборював і виборює свободу для всіх закабалених народів і вічно буде ними шануватися і з ними жити. Саме на цьому наголошувала Леся Українка у вірші «На роковини» (1911):

Він перший за свою любов
Тяжкі дістав кайдани,
Але до скону їй служив
Без зради, без омани.
Усе змогла й перемогла
Його любов і сила,
Того великого вогню
І смерть не погасила.

Наостанок варто навести запис у книзі відгуків, який залишила, відвідавши могилу Т. Г. Шевченка у Каневі, його колишня наречена Ликера Полусмак: «13 мая 1905 року приїхала твоя Ликера, твоя люба, мій друже. Сьогодні мій День ангела. Подивись на мене, як я каюсь». Цей запис закликає всіх, хто завинив перед поетом, — покаятись.

Петро КИРИЧОК
(З архіву «КС)

ПОСТРАЖДАЛИХ ЄВРОМАЙДАНІВЦІВ ОЗДОРОВЛЮВАЛИ В ТРУСКАВЦІ

У статті Дмитра Десятерика «Другий фронт. Історія одного з волонтерів Майдану» («День» від 25.04.2014) є дуже цікава деталь. Сімнадцятирічна волонтерка Софія, яка вирішила допомагати медикам на Майдані, емоційно розповідає про свого першого пораненого:

«Я його дуже добре пам’ятаю. Приїхала «швидка», привезла хлопця 18-19 років, блідого, кров з ношів стікає, прострілені обоє легенів... Я була впевнена, що він помре. Але через півтора тижня він уже бігав на Майдан. Дуже міцний парубок. Звати Богдан. Зараз на Схід поїхав». А трохи далі вихлюпує на читача свій песимізм щодо стану нашої медицини: «Елементарно немає шприців, масок, немає фінансування, натомість багато несправедливості, спекуляцій, бюрократії, дріб’язкових крадіжок, людського егоїзму на всіх рівнях. Хочу якось з цим боротися...». Отже, добро і зло живуть по сусідству, і порятунок наш тільки в одному: крок за кроком розширювати зону добра і милосердя. На щастя, це реально. Наведу маленький приклад з життя.

Бої на київських барикадах хоч і відгриміли та все ж залишили свій глибокий слід — і в суспільстві, і в душах конкретних учасників подій. Про тілесне здоров’я і говорити нічого. Багато поранених, скалічених та отруєних газом людей були потім вимушені лікуватися в різних медичних установах України. Декому навіть пощастило пройти курс лікування за кордоном. Але залишилися ще ті, хто потребував фізичної та психологічної реабілітації, — а це також сотні й сотні людей... І тут медики Майдану, які взяли на себе шляхетну місію турботи про життя і здоров’я бійців Самооборони, вкотре виявилися на висоті. Вони почали активно зв’язуватися з реабілітаційними центрами та санаторіями країни. Медики з Жовтневого палацу (повстанці його перейменували на Палац Свободи) Зеновій Допілка та Сергій Петришин вийшли на мера Трускавця Руслана Козиря. Руслан Ярославович разом зі своїм заступником Юрієм Яворським провели велику роботу з медичною громадськістю міста. Результатом стало рішення про безкоштовне санаторно-курортне лікування та реабілітацію майданівців саме у Трускавці. І тут виявилося, що жертовні і скромні солдати революції зовсім не рвалися на лікування. Медикам доводилося умовляти і переконувати побратимів. Врешті-решт понад вісімдесят євромайданівців таки виїхали на реабілітацію до Трускавця, двадцять чоловік отримали безплатне лікування в Трускавецькій міській лікарні.

Для більш якісного проведення роботи координацію було доручено реабілітаційному центру при медичній службі Майдану — начмеду Андрію Гуку та головному лікарю Руслану Добровольському. Центр був організований за сприяння Міжнародного благодійного фонду «Допомога дітям України». Керівником реабілітаційного центру був Ігор Биков, координатором — Марина Варшавська. Депутат Верховної Ради Роман Ілик забезпечив безкоштовне транспортування потерпілих до Трускавця. Кожен зробив свій вагомий внесок, але не будемо забувати тих, хто розпочав непросту справу, зробив перший поштовх. Звідки ж ті останні черпали натхнення? Думаю, воно проростало з проявленої на Майдані людяності, щедрості та героїзму. Це стосовно механізмів поширення добра.

Загартовані в багатомісячному протистоянні, майданівці й самі не сподівалися на такий ефект від оздоровлення та реабілітації. До того ж кожного зігрівала думка: про них не забула Україна! І тепер вони від щирого серця дякують головному лікарю Трускавецької міської лікарні А. Кульчинському, голові правління ПАТ СГК «Дніпро-Бескид» О. Чебаненко, начальнику МРЦ «Перлина Прикарпаття» — О. Шишко, генеральному директору санаторію «Шахтар» — Ю. Остапчуку, директору санаторію «Парк здоров’я» — Т. Рибачуку, директору «Кришталевого палацу» — М. Гулмері, головному лікарю санаторію «Молдова» — В. Бабелюку, директору Центру реабілітації дітей Володимиру Козявкіну, трускавецьким волонтерам Олександру Богуцькому і Тетяні Ніколаєвській.

Реабілітаційний центр Майдану не припиняє свою роботу. Він почав тісну співпрацю з профспілками України, і ті вже готові надати місця в своїх санаторіях для безкоштовного лікування майданівців. Так що забутих не буде, принаймні на це розраховують працівники реабілітаційного центру. Підкреслю, що згадана мною вище стаття Дмитра Десятерика «Другий фронт» закінчується оптимістичним зізнанням сімнадцятирічної волонтерки Софії: «Врешті-решт, Майдан дав мені усвідомлення того, що хороших людей дуже багато, що є ті, кому не все одно, і що доброті людській все-таки немає меж...».

Сергій ЛАЩЕНКО

Фото Ю. Качули

БАТЬКИ МИХАЙЛА ЖИЗНЕВСЬКОГО ВІДВІДАЛИ МІСЦЕ, ДЕ ЗАСТРЕЛИЛИ ЇХНЬОГО СИНА...

Батьки покійного 25-річного Михайла Жизневського, героя Небесної Сотні, пройшлися центром столиці до місця, де вбили їхнього сина. Ніна Василівна та Михайло Петрович приїхали в Україну на автомобілі. Зупинилось подружжя у знайомої Михайла, яка була поруч із ним на Майдані під час революції.

Жизневські підходять до сцени на Майдані Незалежності, зупиняються біля траурного вінка. До них підходять активісти УНА-УНСО, перехожі, висловлюють співчуття, підтримують, дякують за сина, дарують квіти.

Олег Лук’яненко протягує Жизневським 300 доларів, які після смерті Михайла збирали на Майдані. Для цього чоловік спеціально приїхав із Білої Церкви.

«Слава Україні!» — вітається Михайло Петрович. Ніна Василівна у чорній хустині плаче на грудях у чоловіка. Її ведуть попід руки. Після смерті сина жінка перенесла інфаркт. Важко дихає.

«Страшно, що стріляли в неозброєних людей. Адже все можна було вирішити мирним шляхом. Хлопці, я хочу, щоб ви перемогли», — каже, витираючи хусткою сльози.

«Це Мішин друг, вони разом були на Майдані», — говорить дружині Михайло Петрович, вказуючи на Тараса Кобялка, високого молодого уна-унсовця з бородою. Жінка його обіймає, гладить по голові, плаче. Чоловік сам ледь стримує сльози, відходить подалі від камер журналістів.

Подружжя Жизневських оточують майданівці. Всі разом вирушають Хрещатиком до стадіону імені Лобановського — місця, де вбили Михайла.

«Як можна було до такого довести країну. Самі загарбали всі багатства, а людей залишили жебраками. Тепер намагаються докрасти за допомогою агресорів з Росії. Тримайтесь. Будьте єдині. Така країна повинна жити щасливо й достойно. Вже є початок», — каже по дорозі Михайло Петрович.

«Вона не повинна бути розрубана. Повинна бути цілою», — додає Ніна Василівна.

Журналісти питають, чи це правда, що вони останні роки не спілкувались із сином.

«Ні, це — брехня. Міша нам постійно телефонував. Ми не один рік приїжджали до нього в гості. Він був хорошим сином», — запевняє Ніна Жизневська. Просить зупинитись, блідне, їй дають води. Через кілька хвилин іде далі.

Чоловіки з УНА-УНСО перекривають рух автомобілів по вулиці Грушевського. Водії не обурюються, об’їжджають іншою частиною дороги. Місце, де вбили Михайла, майданівці виклали цеглою. Посередині поставили великий портрет.

Ніна Василівна кладе квіти. Плаче: «Синочок, чому ж ти згинув». Її підтримує чоловік. Запалюють дві лампадки. Батько просить вшанувати сина хвилиною мовчання. Потім усі читають «Отче наш».

«Дякуємо за Мішу. Ваш син – герой. Втішайте себе цим», — звертається до Ніни Василівни білоруською її землячка Галина. Протягує їй букет троянд. Жінка з родиною кілька років тому переїхала з білоруського Гомеля в Україну.

«Та хіба ж мені потрібен герой. Мені потрібен мій Міша, живий. Я вже нічого не хочу, аби слід за ним», — говорить, витираючи очі, Ніна Жизневська.

Михайла Жизневського вбили уранці 22 січня біля стадіону «Динамо», поцілили мисливською кулею в серце. Він вважався одним з найактивніших членів організації на Євромайдані. Був там із перших днів. Входив до Самооборони Майдану, чергував у наметах. Його відспівали в Михайлівському монастирі 26 січня. Того дня покійному мало б виповнитись 26 років...

http://gazeta.ua

НА ОДЕЩИНІ ВІДКРИЛИ ПАМ’ЯТНИК НЕБЕСНІЙ СОТНІ

У районному центрі Комінтернівське Одеської області відкрили пам’ятник Небесній Сотні. Як передає кореспондент УНІАН, для участі у відкритті пам’ятника з Одеси (від пам’ятника Дюку, Приморський бульвар) до Комінтернівського вирушила колона Автомайдану. На шляху проходження до неї приєднувалися інші автолюбителі — на відкриття монумента прибуло близько 30 машин з прапорами України, всього зібралося більше 600 осіб.

Пам’ятник має вигляд стели з чорного мармуру із зображенням сходинок вгору і променем світла. Завершується статуя ангелом. На пам’ятнику напис: «Пам’яті Небесної Сотні». Активісти поряд з пам’ятником склали інсталяцію з автомобільних шин і цегли, а також написали: «Воля або смерть», «Слава Україні!».

Як повідомила УНІАН керівник прес-служби «Євромайдан-Одеса» Альона Балаба, в райцентр для участі в церемонії прибули також кілька учасників столичного Майдану, в тому числі одесити і кияни. За словами Балаби, кошти на пам’ятник зібрали меценати.

РОДИЧІ ГЕРОЇВ НЕБЕСНОЇ СОТНІ ПОЧАЛИ ПРОВОДИТИ ВЛАСНІ РОЗСЛІДУВАННЯ

Ініціативна група, що складається з членів родин загиблих героїв Небесної Сотні, ініціює проведення незалежних розслідувань смертей за допомогою іноземних експертів. Як повідомляє кореспондент Радіо «Свобода» в Запоріжжі, у новостворену громадську організацію увійшло понад 300 родичів героїв Небесної Сотні.

Необхідність проведення власних розслідувань ініціатори пояснюють тим, що правоохоронні органи надто довго розслідують випадки смертей та зникнень активістів Майдану.

«У нашу ініціативну групу входять юристи. Дуже важливо, що це не тільки фахівці з України, а й з Нідерландів. Закордонні експерти зголосилися нам допомагати. Річ у тому, що у кожної родини, котра втратила своїх дітей та інших членів сімей, накопичилися певні факти, але правоохоронці належної уваги їм не приділяють. Відтак будемо проводити власні розслідування та відстоювати правду в європейських судах», – розповів голова ініціативної групи родин Небесної Сотні Петро Синенко.

За словами ініціаторів розслідувань, кожен випадок смерті або зникнення активістів розглядатиметься окремо незалежними слідчими органами.

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ

Напередодні Міжнародного дня музеїв у виставковому залі Музею історії сільського господарства Волинь-скансен, що в селищі Рокині Луцького району, презентовано виставку «Революція Гідності».

На стендах і горизонтальних вітринах експонуються документальні фото, листівки і плакати, саморобні гасла-заклики мирних мітенгувальників Євромайдану проти корумпованого режиму Януковича. Ці документи яскраво і переконливо відображають відчайдушність і самопожертву, безприкладний героїзм молодого покоління, бажання жити у вільній європейській державі, а не у резервації скороспілих і лицемірних олігархів.

У людей прокинувся ген свободи, людської гідності і почуття господаря своєї долі і долі своєї Вітчизни. Це — феномен у світовій історії. Народ без конкретного провідника, без провідної опозиційної партії, навіть без польового командира, без отамана САМ пішов у наступ на владу, яка його не чула і не бачила. Без зброї, лише з дерев’яними щитами і палицями переміг озброєні до зубів загони силовиків, які в агонії оберігали «золоті унітази» Президента.

Це була революція Гідності, революція Свободи та Євроінтеграції. Те, що рухівці не зробили у 1991 році, те, що не вдалося «помаранчевим» у 2004 році та за п’ять років правління Віктора Ющенка, здійснив Євромайдан. Ціною безсмертних душ Небесної Сотні ми, нарешті, повинні здійснити те, що не змогли попередники, борці за свободу і незалежність: козаки і гайдамаки, мазепинці і петлюрівці, холодноярівці і бандерівці, дисиденти і помаранчеві — завершити багатолітню смертельну боротьбу проти небезпечного і підступного, цинічного і жорстокого ворога.

Виставку доповнюють оригінальні речі з недавніх революційних подій Майдану. Це – гільзи і патрони, залишки від гранат і кульки для масового враження, рукавички та каски, саморобні бронежилети та захисні міліцейські щити і погони. Їх передав для музею Андрій Серганчук, житель селища Рокині, науковий співробітник Волинського інституту агропромислового виробництва, який був активним учасником у протистоянні на вулиці Грушевського в Києві.

Олександр СЕРЕДЮК,
директор музею, учасник Євромайдану

ЄВГЕН ГРЕБІНКА

(Продовження. Поч. у № 20)

І от у травні 1843 року Тарас Григорович Шевченко вперше після довгої перерви прибув в Україну. На цей час він був уже відомим поетом, а також улюбленим учнем славнозвісного Карла Брюллова.

В першу подорож в Україну Шевченко і Гребінка вирушили по Білоруському Тракту. З ними поїхала сестра Гребінки Людмила, яка навчалася в Олександрівському училищі виховного товариства шляхетних дівчат у Смольному. Цим шляхом зручно було добратися з Чернігова в Качанівку, заїхати у Ніжин, де Шевченко міг зустрітися з Іваном Сошенком. Та й Гребінці хотілось знову побувати в улюбленому Ніжині.

Потім Шевченко побував у гостях у Гребінки в Убіжищі, неподалік від Пирятина.

Серед інших місць Тарас Григорович 29 червня того ж року разом з Є. П. Гребінкою відвідав село Мойсівку на Полтавщині, де в маєтку Т. Г. Вільховської було велике сімейне свято. Тут Шевченко познайомився з О. С. Чужбинським, а також зустрівся з Я. П. де Бальменом, якому Вільховська доводилася бабусею.

Попри вельми активне творче життя, викладацьку роботу, Гребінка не мав змоги облаштувати власне холостяцьке життя. І от, у травні 1842 року, гостюючи вдома, Гребінка познайомився з Марією Василівною Гостенберг, дочкою штабс-капітана у відставці, що жив неподалік від батькового хутора. Вражений красою дівчини, Гребінка вже у себе вдома написав натхненні рядки про «очи черныя», і через два роки вони одружилися. У них народилася донечка Надя. Та, на жаль, щастя було не довгим, бо Гребінка дуже тяжко захворів. Перемагаючи хворобу, він взявся за видання всіх своїх художніх творів. У 1847 р. вийшли чотири томи, ще чотири — в 1848 р. Та сюди ввійшли тільки 18 з 50 оповідань, повістей, романів. Не всі свої задуми здійснив письменник. Смерть перервала всі його творчі плани. Помер Є. Гребінка 15 грудня 1848 р. у Петербурзі. Поховано його на кладовищі сусіднього з батьківським хутором села Мар'янівки на Полтавщині.

Почав Гребінка свою літературну творчість у чотирнадцятирічному віці. В листі до сестри він перелічив усі свої десять перших віршів: «Осень», «Отзыв русского воина к товарищам его молодости», «Буря», «Пленник», «Вишня», «Совет русскому гражданину», «Лилия», «Ручей», «Соловей», «Радость Мазепы, когда он узнал о смерти Кочубея».

На цей час Гребінка перебував у полоні найрізноманітніших впливів і був практично безпорадний у своїх літературних спробах. Про це свідчить його самокритична оцінка, виявлена у власній п'єсі «Не в свои сани не садись» (1827). У ній він висміяв поета-графомана Легкодума, у віршах якого все перемішалось і «виден дух Ломоносова, разительность Державина, плавность Жуковского, игривость Пушкина».

Гребінка захоплювався театром і залишив кілька театральних рецензій та статей: «Путевые и театральные впечатления. Лубны» (1840), «Провинциальные театры» (1840),

Є. Гребінка. Портрет роботи А. Мокрицького. 1833 р.

«Опера в Лубнах» (1845), в яких виступав за самобутність, народність і правду сценічного мистецтва.

Щоб довести здатність української мови висловлювати найрізноманітніші почуття, Гребінка у 15-річному віці почав перекладати Пушкінську поему «Полтава». М. Костомаров у 1843 р. писав: «Перекласти «Полтаву» Пушкіна українською мовою — ідея сміливa, вона приносить честь тому, хто перший визнав мову, здатною для цього. Як численні перші спроби й інших обдарованих письменників, переклад, правду сказати, не вдався; але в кожному разі цінителі української мови завжди будуть вдячні письменникові за те, що він показав її достоїнство і проклав шлях іншим».[1]

У 1834 р. під заголовком «Малороссийские приказки» вийшла збірка байок Гребінки. І. Франко високо оцінив творчість Гребінки-байкаря. Він писав: «Як байкопис, займає Гребінка перше місце в нашім письменництві. Його байки визначаються ярким національним і навіть спеціально лівобережним колоритом, здоровим гумором і не менше здоровою суспільною і ліберальною тенденцією». (41, 122).

Дуже зрадів виходу «Малороссийских приказок» Є. Гребінки Пантелеймон Куліш. Він писав: «Не чули ми про його працю й досі голосного слова, а приказки були найкраще діло зо всього, що позапечатував Гребінка. Коли рівняти їх і до сусідньої словесності, то навряд чи є в їй кращі приказки од Гребінкиних, а тільки що московські дзвони голосніші од наших. Гребінка, пишучи приказку, малює нам тут же наші села, поля й степи свіжими, да й не позиченими фарбами. Коли сміється він, то прислухайтесь — тут же крізь сміх почуєте якийсь сум; коли ж справді сумує, то слово його процвітає квітками щирої поезії української. Широкі його приказки, як наші степи, жартівливі вони да якось і сумовиті, як наші селяни; шуткуючи, сі приказки займають душу зглибока!»[2]

У його байках прослідковується народна манера мовлення («Школяр Денис»), реалістична конкретність персонажів («Будяк та Конопелечка»). Оповідач завжди на боці зневажених, гноблених, бідних («Рожа да Хміль»), застерігає, радить, допомагає.

Демократичні персонажі в байках Гребінки, як правило, постають виразниками народної моралі («Ячмінь», «Рибалка», «Соловей», «Дядько на дзвониці», «Мірошник»).

Байка «Ведмежий суд» стала хрестоматійною ще за життя Гребінки. З уїдливою іронією автор висміяв несправедливий суд, в якому панують самодурство і підкупи, кругова порука.

У байках порушуються соціальні питання, пов'язані з поведінкою панівних верств, з відступом верхів від моральних норм. Так, у байці «Вовк і Огонь» автор застерігає від породичання з панами:

Мій батько так казав:
«З панами добре жить,
Водиться з ними хай
тобі господь поможе,
Із ними можна
їсти й пить,
А цілувати їх —
крий нас боже!»

Ця байка «Вовк і Огонь» дуже сподобалась Пушкіну, і він навіть збирався перекласти її російською мовою.

Розвінчує панську «справедливість» Гребінка у байці «Рибалка».

В одних байках поет викриває ставлення кріпосників до селян («Ворона і Ягня»), в інших поетизує скромність, безкорисливу дружбу («Горобці да Вишня», «Утята да Степ»), засуджуючи при цьому егоїзм, безсердечність, фальш. Гребінка розширив жанрові межі української літератури, ввівши байку-приказку — повністю діалогизовану («Рибалка», «Рожа да Хміль»), монологічну форму («Цап», «Віл»). До кола злободенних тем байок Гребінки входять також байки, в яких порушуються морально-етичні питання («Горобці да Вишня», «Верша да Болото», «Маківка», «Лебідь і гуси», «Могилині родини», «Ворона і Ягня»).

Гребінка-лірик чарував читачів багатством і красою українського слова. Чимало його творів увійшли в золотий фонд класичної поезії («Човен», «Українська мелодія», «Ні, мамо, не можна нелюба любить», «Маруся», «Казак на чужбине», «Украинская мелодия», («Не калина ль в темном лесе...»), «Пісня» («Молода еще девица я была»), «Черные очи», «Опять передо мной знакомые поля...» та ін.).

Вірші Гребінки фонетично милозвучні, композиційно вишукані, інтонаційно й жанрово різноманітні. Чільне місце в них посідає мотив палкого, глибокого, ніжного кохання, переважно нещасливого. У романтичному ключі оспівується вічно красива природа, здатна окрилити людину. Наскрізним у його поезії є почуття патріотизму, гордості за свій народ, його героїчне минуле («Рогдаев пир», «Курган», «Нежин-озеро», «Печаль», «Український бард», «Казак на чужбине», «Гетьман Свирговський» та ін.).

Один з найпоширеніших у романтичній та народній поезії — образ могили. У Гребінки образ могили — це й місце історичної слави рідного народу. Гребінка вірить, що спогади про героїв-козаків не вмерли, що пам'ять про них не пішла в забуття, що могила — історичний свідок минулого — нагадає не одному поколінню про запорозьких козаків («Молитва», «Курган»).

Патріотичні почуття відповідальності за долю Вітчизни, вкладені в уста кобзаря у поезії «Український бард» (1837), пробуджували палке бажання бачити рідний край вільним:

Полно нам в неволе жить. —
Начал гетман говорить, —
Многое и так терпели:
Униаты захотели
Наш святой закон попрать,
Всюду польские костелы,
Всюду езуитов школы
Самовластно утверждать.

Гребінка також написав драматичну поему про Богдана Хмельницького («Богдан»), яка вважається одним з кращих творів літератора. Створюючи поему, він провів грунтовну підготовчу роботу: крім народних переказів, легенд, історичних пісень, він глибоко опрацював історичні праці багатьох авторів. В особі Хмельницького поет побачив прозорливого політика і талановитого дипломата, але насамперед — патріота-свободолюбця, для котрого рабство — найбільша ганьба і злочин. Гребінка намагався надихнути своїх сучасників на боротьбу за великі цілі народу.

В поемі «Богдан» є підзаголовок «Тень Остряницы». Є. Гребінка подає епізод про перебування козацького гетьмана Остряниці в Каневі:

Я был гетман козачий
Остряница.
Я победил врагов моих,
поляков,
И, заключив навеки
с ними мир,
Поехал богу помолиться
в Канев.
В монастыре, пред царскими
вратами,
И в пламенных речах
благодарил
Под песнь торжественной
молитвы
Того, кто нас во время битвы
Рукой невидимой хранил.

У прозі Гребінка теж посідає визначне місце. У 1835 р. він дебютував своїми оповіданнями «Малороссийское предание» і «Сто сорок п'ять» в альманасі «Осенний вечер». Через два роки вийшла збірка його оповідань «Рассказы пирятинца» з посвятою В. І. Григоровичу. Його перші оповідання тематикою та манерою викладу дуже близькі до «Вечорів на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя. У наступних оповіданнях Гребінка переходить на реалістичні позиції. Журнал «Сын Отечества» критикував Гребінку, але Бєлінський виступив на захист молодого письменника, похваливши його цікаве оповідання «Верное лекарство» і ще не закінчені «Записки зайца».

Подальша творчість Гребінки відзначається широким тематичним і жанровим діапазоном. В його творах переплітаються Росія й Україна, столиця і провінція, місто і село, давно минуле і сучасне; козаки й гетьмани, кріпаки й дворяни, селяни і міщани; чиновники, купці, військові («Рассказы пирятинца», «Петербургская сторона», в нарисах «Провинциал в Петербурге», «Хвастун», в повістях «Записки студента», «Кулик», «Путевые записки зайца», «Водевиль в частной жизни», «Сеня Заборов», «Сила Кондратьев», в романі «Чайковський» та ін.). Чільне місце в його прозі належить морально-етичній проблематиці. Гребінка переважно прямо звертається до читача, що робить художню розповідь достовірною, підкреслює спільність устремлінь автора й головних персонажів. З особливим натхненням передає він непорочно-чисту любов. Його закохані герої — непересічні особистості, обов'язково пов'язані з певним соціальним середовищем («Кулик», 1841). Образ талановитої, досвідченої, сумлінної людини, яка саме через свій талант та совісливість не може знайти свого місця в суспільстві, де панують визиск, протекція, соціальний утиск, — стає чи не основним у прозовій творчості Гребінки. Це і Яків Петрович — герой багато в чому автобіографічної повісті «Записки студента» (1841), і Іван Тарасович у романі «Доктор» (1844).

Талант письменника-сатирика виявився у його творі, новому за жанром «Приключения синей ассигнации» (1847).

Велику увагу приділяє Гребінка історичній тематиці. На історичному матеріалі написані повість «Нежинский полковник «Золотаренко» (1842) і роман «Чайковський» (1843). Роман «Чайковський» — вершина творчості Гребінки. Розповіді матері письменника й дума про Олексія Павловича послужили матеріалом для цього роману. Автором відтворена епоха героїчної боротьби українського народу за своє національне визволення. Провідний пафос роману — утвердження демократичних основ Запорозької Січі, прославлення товариства і колективізму запорожців, їхнє прагнення свободи, відданості Вітчизні. У романі широко відтворені народні сцени: побут і звичаї Січі, автор торкнувся і такої болючої проблеми, як соціальне розшарування і влада старшини, що спиралася переважно на заможне козацтво.

Пам'ятник Євгену Гребінці, м. Гребінка

Роман «Чайковський» — глибоко народний твір. Він утверджує міць народу, здатного народжувати таких героїв, як Чайковський. Не випадково цей твір упродовж десятиліть, за висловом І. Франка, «був улюбленою лектурою» молоді і дістав схвальну оцінку критики.

Заслуга Гребінки перед українським народом і літературою великі. Твори одного з найбільш обдарованих і освічених письменників свого часу, перейняті гуманністю почуття, благородством поведінки провідних героїв, патріотизмом, захоплювали читачів, особливо молодь, сприяли утвердженню правди і добра.

Слід додати, що до кожного з п'яти розділів роману «Чайковський» Гребінка взяв епіграфи з творів Шевченка і, перевидаючи роман у 1848 р., зберіг Шевченкові слова.

Є. Гребінка як прозаїк опублікував понад 40 оповідань, повістей, романів. З 1847 р. почав друкувати зведене видання — «Романы, повести и рассказы Е. Гребинки», яке, на жаль, обірвалося на восьмому томику.

2012 року 2 лютого виповнилося 200 років від дня народження Євгена Гребінки — відомого літератора, талановитої багатогранної людини. Хотілося б, щоб після ювілею інтерес до його творчості оновився, і в українських школах ввели ще кілька годин для ознайомлення учнів з його життям і творчістю. Прожив Євген Гребінка дуже коротке життя, але окремі його твори, незважаючи на відстань у часі, актуальні сьогодні і не втратять актуальності і в майбутньому.

НЕДУГ

На земле тяжело,
На земле несветло:
Всё здесь пахнет и златом,
и кровью!
Люди ближних гнетут,
Люди честь продают
И торгуют
святою любовью...
1837 г., Петербург

У. С. Ловцовой

(...) Проснулся я:
кругом так суетливо
Хлопочет наш
индустриальный век;
Торгует всем —
и смотрит горделиво
На брата современный
человек...
Да, числ ряды поэзии сменили,
И многие, что прежде
ей служили,
В коммерческий
пустились оборот!..
К тому наш век, как видите,
идет; (...)
1846 г., сентября 10, Петербург

(Закінчення на 11-й стор.)

[1] **«Науково-публіцистичні і поетичні писання Костомарова». К., 1928. С. 45.**

[2] **Куліш П. «Приказки Гребінки»// Твори. Т. 2. С. 514**

Живе Гребінка і в музиці. Невдовзі після публікацій 10 січня 1843 р. в «Литературной газете» вірша Є. Гребінки «Очі чорнії» російський композитор Микола де Вітте 26 лютого 1843 року одержав у Москві дозвіл від Цензурного комітету на друк мазурки «Очи черные». Проте романс у варіанті мелодії мазурки не прижився в Росії. Лише коли цей романс проспівав і записав на платівку у 1911 році Федір Іванович Шаляпін, він став своєрідним еталоном для виконавців.

Подальші пошуки автора музики популярного романсу дали результат. Ю. Татаренко з’ясував, що музику написав маловідомий французький композитор Флоріан Герман в обробці Софуса Гердаля.

Першим виконавцем романсу «Очі чорнії» українською мовою вважається співак Ігор Якубовський, який вперше виконав його у 2008 році.

Відома українська оперна співачка Ганна Колісник-Ратушна, яка в 70-х роках емігрувала до Канади, включила до свого репертуару романс «Очі чорнії» в перекладі українською мовою у власній музичній інтерпретації.

Журналіст, перекладач і поет Юрій Пилипович Тараненко 1998 року вперше здійснив переклад тексту романсу «Очі чорнії» рідною українською мовою поета-класика. Ось цей переклад (газета «Хрещатик», 22.12.1998 р.):

Очі чорнії, аж палаючі,
Очі пристрасні
та жадаючі!
Як люблю я вас!
Як боюсь я вас!
Певно, стрів я вас
у недобрий час.
Темний погляд ваш —
як морська глибінь.
По душі моїй
в нім жадоби тінь.
Бачу пломінь я
переможний в нім:
Серце спалене
у вогні страшнім.
Та жену журбу
і печаль свою
На мою судьбу
я не ремствую:
Найдорожче все,
що Господь дав нам,
Я пожертвував
огняним очам.

Романс «Очі чорнії» користується популярністю серед багатьох співаків світу, починаючи від Шаляпіна і Ізабели Юр’євої, кінчаючи В. Висоцьким. Його співали: Хворостовський, Пєнкін, Кобзон, Російський хор Червоної Армії, а також зарубіжні співаки і музиканти: Джанго Рейнхардт, Луї Армстронг, Лес Пол, Лоліта Торрес, Патрісія Каас, Мірей Матьє, Хуліо Іглесіас, мексіканське тріо «Гуаякан» та інші.

Є переклади цього романсу французькою, іспанською, литовською та іншими мовами. Звучить цей романс і в американських фільмах «Самаліта» та «Поцілунок на удачу».

Досить давно Канівський державний Ордена Дружби народів музей-заповідник Т. Г. Шевченка започаткував «Літопис», до якого записують головні події року, а також додають інформацію, що може бути цікавою і корисною для дослідників історії Тарасової гори, музею Т. Г. Шевченка і Тарасової світлиці. У 1989 році Шевченківський меморіал на Тарасовій горі набув статусу Шевченківського національного заповідника, і добра традиція робити записи до «Літопису» триває.

Цікавий запис зробила у «Літопису» 22 травня 2008 року завідувач відділу Шевченківського національного заповідника Танана Раїса Василівна: «Цього дня учні Гребінківської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 4 Полтавської області привезли з собою і посадили маленький каштан, який взяли в родовому маєтку Є. П. Гребінки в с. Мар’янівка (Убіжище) Гребінківського району. Відомо, що Тарас Шевченко познайомився з Є. Гребінкою у 1837 році в Петербурзі. Це знайомство переросло в дружбу. А коли Тарас Шевченко після звільнення з кріпацтва став студентом Петербурзької академії художеств, ця дружба стала ще міцнішою. Саме Євген Павлович першим звернув увагу на поетичний хист Тараса Шевченка і став його літературним учителем. І саме він брав активну участь у виданні «Кобзаря» 1840 року. В 1843 році Т. Г. Шевченко під час своєї першої подорожі в Україну, яку він здійснював разом з Є. Гребінкою, відвідав його маєток в с. Убіжище. До наших днів на території родового маєтку Є. Гребінки зберігся каштан, під яким він відпочивав разом з Тарасом Шевченком. І саме з-під цього каштана привезли учні це маленьке деревце. Посадили його поблизу Тарасової світлиці. Мине час і зашумить вітами на Тарасовій горі цей посаджений каштан, нагадуючи про щиру дружбу Тараса Шевченка і Євгена Гребінки».

Гарно прижився цей каштан на Тарасовій горі, зміцнів, підріс, скинув листя на зиму, а на весну знову зазеленіє, а може, ще й зацвіте, нагадуючи і про Є. Гребінку, і про Т. Шевченка, і про добру справу, яку зробили учні і вчителі Гребінківської школи № 4.

Віктор Тарахан (ліворуч) і Вадим Роїк в редакції «КС»

Віктор ТАРАХАН,
завідувач сектора науково-дослідного відділу культурно-освітньої роботи Шевченківського національного заповідника у м. Каневі

* * *

Використана література:

Шевченківський словник. Т. І., К., 1976.

Кониський О. Тарас Шевченко — Грушівський. К., 1991.

Єнджеєвич Є. Українські ночі, або родовід генія. Торонто, Канада, 1980.

Історія української літератури. К., 1992.

Зубков С. Д. Євген Павлович Гребінка: Життя і творчість. К., 1962.

ЖИТИ НЕ ДЛЯ СЛАВИ, А ДЛЯ ЛЮДЕЙ

Проведення масштабних культурно-просвітницьких акцій, конкурсів та літературних фестивалів — звична справа для столиці. Та Україна, як відомо, щедра на таланти, які мешкають у різних містах та містечках України. Творчі люди не чекають кращих часів, а самі активно творять літературно-мистецьке життя свого краю. Чимало творчих та обдарованих краян мешкають на Львівщині. І серед них — Галина Фесюк, поетеса, член правління Української асоціації письменників. Пані Галина — обдарована, творча та ініціативна особистість, залюблена у свій край. Рідній Жовківщині Галина Фесюк присвятила щемливі рядки: «Жовківщино! Край душі моєї… Це дарунок цінний для душі. Свічкою горить у серці, як зорею, і тремтить росинкою в мені». Галина Фесюк — президент благодійної організації «Розточани», головний спеціаліст відділу культури і туризму Жовківської районної державної адміністрації, спеціаліст із охорони культурної спадщини, музеїв та туризму у Жовківському районі. Про Жовківщину розповідає з таким натхненням, що вкотре хочеться повернутися на цю благословенну землю.

Галина Фесюк під час вручення нагород переможцям конкурсу імені Леся Мартовича, травень 2014 р.

КРАЙ ДУШІ МОЄЇ

Цікавою, сповненою буремними подіями є історія Жовківського краю. Свою назву Жовківський район бере від назви міста Жовква, а воно — від прізвища засновника Станіслава Жолкевського (1547–1620 рр.), коронного гетьмана і канцлера Речі Посполитої, який проживав на Холмщині і мав маєток біля річки Жовківка. Прізвище Жолкевський, швидше за все, походить від річки Жовківка, що протікає на Холмщині. Перші поселення людей на території краю з’явилися в період кам’яного віку (35 тис. до н.е.). З X до XII століття Жовківщина входила до складу однієї з наймогутніших держав світу — Київської Русі. Після розпаду Русі її землі відійшли до Звенигородського князівства, а згодом — до Галицького та Галицько-Волинського. Саме в цей час на території краю виникли перші містечка-замки, зокрема, на теренах Жовківщини — Підгорай та Щекотин. Жовківський край переживав періоди як окупації, так і визвольної боротьби. Варто згадати видатного полководця Богдана Хмельницького, уродженця Жовківщини, який очолив національно-визвольну війну 1648–1654 рр. Перший похід Хмельницького на Польщу (1648 р.) пролягав через Куликів, Магерів, Рава-Руську, Потелич, де його радо зустрічало місцеве населення. У цей період багато українських селян приєдналося до козацького війська. Жовківщина завжди була патріотичним краєм; на її теренах вирувало українське культурне життя. Першу читальню на Жовківщині було відкрито в Куликові у 1881 році о. Теофілом Дацикевичем. Спільно з церквою читальні стають важливими осередками громадського життя. Активно працювала «Просвіта», яка поширювала серед населення українську пресу, твори українських письменників, організовувала хори, театральні трупи. Мешканці краю завжди були активними в обстоюванні національних інтересів. Під час Другої світової війни активно працювала Організація українських націоналістів, оголосивши війну на два фронти: проти німецьких і проти радянських загарбників. Мешканцям довелося пережити червоний терор, виселення в Сибір, арешти… Та нескорений край знову відродився, а нині справедливо пишається своїми славними синами. Нашим читачам, напевно, буде цікаво дізнатися про освітянське життя Жовківщини.

ДО ЧИСТИХ ДЖЕРЕЛ

На території Жовківського району функціонує 76 загальноосвітніх шкіл (18 — І ступеня, 28 — І–ІІ ступенів і 30 — ІІІ ступенів), в яких навчається 12 605 учнів. Серед навчальних закладів І–ІІІ ступенів освітні заклади нового типу: НВК «Рава-Руська школа-інтернат», Глинський навчально-виховний комплекс «Школа-садочок» і Рава-Руська школа-інтернат. Учні району є призерами та переможцями обласних предметних олімпіад, турнірів, а учителі — активними учасниками та переможцями творчих конкурсів педагогічної майстерності. У загальноосвітніх навчальних закладах діють, зокрема, такі кімнати-музеї: «Мамина світлиця» у с. Забір’я, літературний музей ім. Михайла Возняка у с. Волиця, історико-краєзнавчий у с. Гійче, історії села у с. Любеля, Агати Туринської у смт. Куликів. У м. Рава-Руська розташований професійний ліцей (колишнє ПТУ № 60), який пишається своїми вихованцями. Чимало з них працює на будівництвах міст і сіл Жовківщини та України. Крім того, при ліцеї працюють підготовчі курси для вступу до Львівського державного аграрного університету. Заклад заснований 9 січня 1856 року, коли відбулося урочисте відкриття Рільничої школи Галицького господарського товариства в Дублянах. З червня 1901 року Високій рільничій школі було надано статус Рільничої академії. До речі, починаючи з вересня 1928 року, на агрономічному відділенні рільничо-лісового факультету у Дублянах навчався видатний політичний і державний діяч України Степан Бандера; під час навчання формувався політичний світогляд української молоді, яка невдовзі стала в обороні національних інтересів України. І, звісно, Жовківщина просто вражає культурно-мистецькими акціями. При закладах культури району працює більше трьохсот самодіяльних колективів, 13 з них носять почесне звання «Народний». Зокрема, при районному Народному домі працюють Народна чоловіча хорова капела «Діброва», Народна хорова капела «Розточчя», Народний жіночий вокальний ансамбль «Журавка»…

Вирує літературно-мистецьке життя району. Починаючи з листопада 2006 року, діє районна благодійна організація творчих та активних жовківчан «Розточани», яку очолює Галина Фесюк. Серед розточан — творча інтелігенція району, зокрема письменники, історики, музиканти, художники. У колективі багато членів Національної спілки журналістів, Національної спілки письменників, Української асоціації письменників. А ще на Жовківщині вперше відбувся Всеукраїнський літературний конкурс ім. Леся Мартовича (організатори: благодійна організація жовківчан «Розточани», відділ культури і туризму Жовківської РДА, центральна бібліотечна система, Українська асоціація письменників західного регіону). На конкурс надійшло більше 350 творів з усіх областей України! А на літературно-музичне свято, присвячене урочистому нагородженню лауреатів та переможців Всеукраїнського літературного конкурсу ім. Леся Мартовича, з’їхалися поети та письменники з 16 областей України. Вітаючи переможців, голова Жовківської районної державної адміністрації Богдан Юрдига, голова Жовківської районної ради Тадей Швай, народний депутат України Василь Пазиняк нагадали життєве кредо славетного письменника Леся Мартовича: «Жити не для слави, а для людей». Як бачимо, і через століття ці слова не втратили своєї актуальності.

ПИЛЬНИЙ СПОСТЕРІГАЧ ГАЛИЦЬКОГО НАРОДУ…

Лесь Мартович (12.11.1871, с. Торговиця, нині Городенківського району Івано-Франківської області — 11.01.1916, с. Погорисько, тепер Жовківського району Львівської області; похований у селі Монастирок, що на Жовківщині) — український письменник та громадський діяч, доктор права (з 1914). До речі, завдяки Галині Фесюк ми побували у с. Монастирок на могилі Леся Мартовича, де місцевий священик відслужив панахиду та розповів про його життєвий та творчий шлях. А у селі Замок на нас чекала змістовна культурна програма: поезія, співи, інсценізація одного з найкращих оповідань Мартовича — «Грішниця». Загалом, «мала» проза Леся Мартовича представлена новелами, оповіданнями, нарисами. Мартович вражає читача то дошкульною іронією, то м’яким гумором (збірки «Нечитальник», 1900; «Хитрий Панько», 1903). У творах письменника подано картини з життя галицького села XIX — початку XX ст., відображено злигодні найбідніших верств, містечкової інтелігенції (оповідання «Лумера», «Мужицька смерть»; показано прагнення народу до соціальної справедливості (оповідання «Хитрий Панько», «Смертельна справа»; обидва заборонені цензурою). Творчість Леся Мартовича є тематично близькою до Василя Стефаника та Марка Черемшини (так звана «Покутська трійця»). Письменник широко використовує у своїй творчості прийоми народного гумору й сатири, засоби гіперболізації, алегорії, казкові сюжети, наповнюючи їх актуальним змістом. «Мартович — надзвичайно пильний спостерігач галицького народу, — зазначав Іван Франко, — причому він обдарований неабияким гумористичним талантом. Як ніхто інший, уміє він відзначити в житті нашого народу ту іронію фактів, яка змушує людину цілу свою поведінку виявляти в зовсім іншому світлі, ніж вона є насправді. До того ж його стиль наскрізь оригінальний, легкий і далекий від будь-якого шаблону».

У номінації «Проза» перше місце посіло моє оповідання «Ваш вихід, Дарино Романівно!». Тож сподіваємося, що про захоплюючі пригоди дівчинки Даринки та її кицьки Горпинки прочитають також юні читачі Жовківщини. А літературний конкурс ім. Леся Мартовича й надалі відкриватиме нові письменницькі імена.

Наталія ОСИПЧУК,
письменниця, член НСПУ

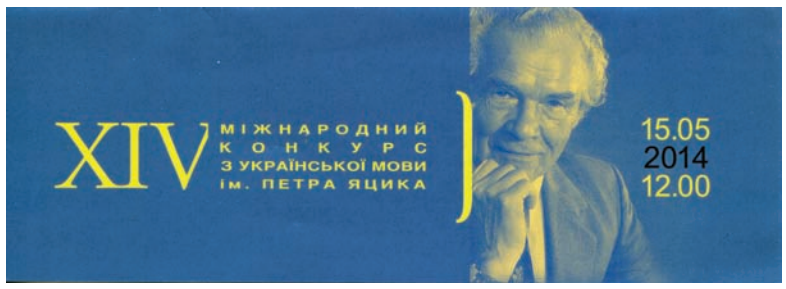

15 травня відбулось урочисте завершення XIV Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика. Після смерті великого українця 2001 року мовне інтелектуальне змагання носить його ім'я. Організацією конкурсу в Україні займається Ліга українських меценатів (президент — Володимир Загорій, виконавчий директор — Михайло Слабошпицький).

Нагородження переможців, виступи представників інтелігенції, громадських діячів, педагогів та переможців і концертні номери пройшли у столичному Національному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка.

Письменниця Оксана Кротюк (у центрі) вручає частину книгозбірні севастопольцям — переможцям конкурсу; зліва направо: Оксана Кочурка, Валентина Рябка, Наталя Іванко, Любов Янковська

Промовляє завуч гімназії № 8 Наталя Іванко

Виступ директора Інституту української мови НАН України Павла Гриценка

Хореографічна композиція «Небесна сотня» у виконанні академічного хореографічного колективу «Сонечко» (м. Житомир)

«Сонечко» з Житомира

А СЕРЦЕ Б'ЄТЬСЯ — ОЖИВА...

Переможці мовного змагання та їхні вчителі отримали грошові премії від письменників Івана Корсака (Україна), Лесі Ткач (Австралія), Романа Колісника (Канада); від Союзу українок Австралії, Фундації ім. Багряного; від громадсько-політичної діячки Юлії Тимошенко, від народних депутатів Петра Порошенка, Юрія Дерев'янка, Богдана Бенюка, Ірини Фаріон, Олега Тягнибока, Миколи Томенка, Бориса Тарасюка, Лілії Гриневич, від голови НСПУ Віктора Баранова, а також — від газети «Слово Просвіти», від голови ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка Павла Мовчана, ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» (голова наглядової ради — Володимир Загорій), ПАТ «Оболонь» (генеральний директор — Олександр Слободян), ПрАТ «Ексімед» (генеральний директор — Олександр Огородній-чук).

Кращі учні та студенти були також нагороджені бібліотечками від Ліги українських меценатів, газети «День», від Фонду Миколи Томенка «Рідна країна» та київських видавництв ВЦ «Просвіта», «Академія», «Академвидав», «Знання», «Либідь», «Веселка», «Смолоскип», «Український письменник», «Пульсари», «Ярославів Вал».

Письменниця Оксана Кротюк ще під час Книжкового Арсеналу організувала книгозбірню для севастопольців, до якої долучились мистецька агенція «Наш формат» (Антон Мартинов), видавництва «Веселка» (директор — Василь Степаненко), «Дуліби» (директор — Марина Гримич), «Видавництво Старого Лева» (головний редактор і співзасновник Мар'яна Савка та директор — Микола Шейко). Учні та студенти читатимуть також підбірки журналів «Малятко», «Пізнайко», «Барвінок», «Однокласник». Читачі нашої газети знають, що таку потрібну, благодійну і добру справу п. Оксана робить вже не вперше.

Переможців конкурсу привітали громадські і політичні діячі Юлія Тимошенко, Ірина Фаріон, Ірина Геращенко. Їхні промови були переповнені турботою про стан української мови, а також відповідним ставленням до російських агресорів.

Лунає Державний Гімн України (справа наліво): Володимир Загорій, Михайло Слабошпицький, Юрій Щербак, Павло Гриценко, Ірина Геращенко

Президент Ліги українських меценатів Володимир Загорій вважає, що: «Цей конкурс — це щось більше, аніж просто конкурс чи чергова олімпіада. Це не просто тестування на знання державної мови. Це одна з форм тієї складної націєтворчої роботи, яка є актуальним завданням не тільки української влади, а й усього українського суспільства».

В своїй енергійній промові директор Інституту української мови НАН України Павло Гриценко сказав: «Ми постійно тільки намагаємось реагувати і перебуваємо в позиції оборони, але ж за нами тисячолітня історія, за нами велика європейська культура.

За нами такі традиції, що те, що ми щойно бачили, — це мільйонна, можливо, скалка із того всього, чим володіє наша національна культура. Треба робити тільки те, що потрібно Україні, українському народові, а не старшому братові (овації). І це випливає також і з нашого конкурсу. Адже про що б ми не давали дітям писати, — пишуть про Шевченка, пишуть про Франка, — а виходить про Україну, а виходить про незалежність, а виходить наказ майбутнім президентам. І не треба кандидатам в президенти творити свої програми: прочитайте ці твори — і там ви знайдете вимогу, щоб Україна була єдиною, сильною, незалежною — єдиною територіально, за духом, мовою. Там все є.

Це пишуть люди європейського вільного мислення, це абсолютно нова українська генерація, в якої немає ідеї споживацтва, а є ідея співтворення».

Урочистий захід прикрасили виступи вокального ансамблю «Калинонька» (м. Бровари) та академічного хореографічного колективу «Сонечко» (м. Житомир). Композиція житомирян «Небесна сотня» розчулила глядачів, які встали з місць, демонструючи свій патріотизм і повагу до загиблих героїв Майдану.

Традиційно пізнавальним і успішним був виступ лідера гурту «Хорея козацька» кобзаря Тараса Компаніченка.

Після цього представник Житомирщини, котра починала у себе конкурс, передала естафету Вінниччині. Саме там 9 листопада відбудеться урочисте відкриття вже XV Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ
м. Київ

Фото автора

З ЮВІЛЕЄМ!

Сердечно вітаємо нашого колегу-«світличанина» Миколу Івановича ВЛАДЗІМІРСЬКОГО з першим 60-літтям! Бажаємо міцного здоров'я, гострого пера, творчої наснаги, миру, радості, щастя, усіляких гараздів і Українського Криму й Севастополя нам усім!

Колектив «КС»

(Слово донецького земляка про кримського ювіляра читайте на 14-й стор.)

Тарас Компаніченко

«НАЙКРАЩИЙ КЛАС!»

У нашій школі проводиться багато цікавих позакласних заходів. Серед них є такі, що стали традиційними. Наприклад, це «Ярмарок на Масляну», коли усі класи на великих перервах накривають столи зі смачними млинцями, оладками, цукерками, варенням і навіть сметаною! Усю цю смакоту, купивши, можна скуштувати. Але купити не за гроші, а за знання приказок, прислів’їв, загадок про весну, свято Масляної. Таке дійство дітям дуже подобається. На деякий час про навчання всі забувають, а бігом на ярмарок! Цього року біля нашого столу було найбільше народу. Це й не дивно: у нас був найбагатший і найсмачніший стіл!

Ще один традиційний захід відбувся у кінці квітня — конкурс «Самый классный класс». Завдання були такі: підготувати візитівку класу і домашнє завдання (сценка або кліп). Умовою цього конкурсу є те, що виступ учнів класу обов’язково повинен бути з класним керівником. Задовго до конкурсу ми розпочали підготовку: шукали матеріал, самі щось складали. Потім зібраний матеріал оформили у сценарій і почали репетиції. І ось настав день виступу. Ми страшенно нервували, а наш класний керівник Світлана Миколаївна Миронюк нас заспокоювала і піднімала нам настрій різними жартами. На мою думку, клас ми представили гідно: читали вірші, співали перероблені пісні. А хлопці навіть ще й квіти нам подарували! Наш виступ супроводжувався відеопрезентацією класу, яку я створила. А також ми ще придумали візитівку нашого колективу, надрукували і подарували усім членам журі та іншим класним керівникам.

Цікавою була сценка. У ній брали участь наші хлопці і Світлана Миколаївна, яка співала пісню про те, що вона нам і мати, і нянька, і сумка у неї важка, бо все в ній носить для роботи, бо інакше вона не може. Сценка була жартівлива, але частина правди в ній є! Ми полюбили Світлану Миколаївну, поважаємо її і слухаємося. У перервах між конкурсами проводилися жартівливі змагання.

І ось підсумок підбито: ми посіли почесне третє місце! Ніхто не засмутився, бо класний керівник нас завжди вчить: «Головне — не перемога, а участь!».

Олеся МАРЧЕНКО,
учениця 5–Б класу Нижньогірської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 2

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Відомий насамперед як автор блискучих самобутніх байок (їх всього 107, зокрема, хрестоматійні «Вовк та Ягня», «Щука») та ліричних віршів для дорослих (один з них — «Журба»» став народною піснею), Леонід Іванович Глібов в останні роки земного буття написав цілу низку цікавих творів для дітей – поезій, загадок, акровіршів. А народився письменник 5 березня 1827 року в селі Веселий Поділ, що на Полтавщині. Великий Шевченко тоді ще був Тарасиком і, як читаємо у вірші «Мені тринадцятий минало», «пас ягнята за селом». У рік виходу у світ «Кобзаря» минало тринадцять і Глібову, в нього пробуджувався хист до літературної творчості. Все життя учителював, тож добре знав психологію дитини. Помер 1893 року в Чернігові.

У дитячій літературі Глібов залишив помітний слід. Його називали і донині називають улюбленцем дітвори за простоту і дохідливі, щирі і безпосередні поетичні загадки і акровірші, які вчать розуміти природу рідного краю і шанувати людей! Загадки написані від імені дідуся Кенира, що веде з юним читачем довірливу розмову. Пам’ятається, без цих творів у не такі вже й давні часи не обходились жодні читанки і підручники для учнів молодшого і середнього віку. А колоритний алегоричний вірш «Квіткове весілля» діти розігрували за ролями.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
вчитель української мови та літератури, письменник
с. Пруди Совєтського району в Криму

Леонід ГЛІБОВ

«КВІТКОВЕ ВЕСІЛЛЯ»

Алегоричний жарт

У вишневому садочку,
Під вербою, в холодочку,
Щоб лихо прогнать,
І щоб долю звеселити,
Заходились наші квіти
Весілля гулять.
Не було б таких новинок,
Та хрещатенький Барвінок
Усіх здивував —
Він Фіалочку блакитну,
Наче панночку тендітну,
За себе узяв.
Посередині в таночку,
У зеленому віночку,
Танцює Будяк.
Кругом свашки, і сусідки,
І Фасолі, і Нагідки,
І між ними Мак.
Наче справжнії музики,
Грають Півні та Індики,
Деренчить Гусак.
А Будяк всіх потішає,
Підморгне і примовляє:
«Отак, квіти, так!
Танцювала риба з раком,
А морковця з пастернаком,
Та не краще нас!
Нуте ж швидко, шпарко, квіти,
Молодих повеселити —
Один тому час!
Ой козаче молоденький,
Наш Барвінку зелененький,
Потіш Будяка,
І у парі з молодою
Між своєю перезвою
Утніть тропака!
Нехай гляне Редька в дірку,
Переверне долю гірку
Догори хвостом
І музиченьку почує,
Потанцює, пожартує
З товстим Будяком.
Тільки й щастя, тільки й жити,
Поки буде сонце гріти, —
Пов’янем колись!
Як там буде — знає доля,
А ще поки наша воля,
Гуляй, не журись!»
Де взялись Чижі й Синиці,
Прищебечують музиці,
Ще пристав і Шпак.
Будяк скаче, не вгаває,
Підморгне і промовляє:
«Отак, квіти, так!»

Акровірші-загадки

ХТО ВОНА?

Лиха зима сховається,
А сонечко прогляне,
Сніжок води злякається,
Тихенько тануть стане, —
І здалеку бистресенько
Вона до нас прибуде,
Кому-кому любесенько,
А діткам більше буде.

ЩО ЗАШКВАРЧИТЬ

Колись давно і десь далеко
Один ледаченький козак
Весь вік прожив, як кажуть, легко,
Бо добре жити так.
Аж і йому поталанило,
Свиня навчила, як робить;
«**К**лади на сковородку діло:
А потім їж, як зашкварчить».

ЩО ЗА ПТИЦЯ?

Між людьми, як пташка, в’ється,
У людей і їсть, і п’є;
Ходить старець, просить, гнеться,
А у неї всюди є.

ХТО РОЗМОВЛЯЄ?

«**О**й я бідна удовиця, —
Стала хникать жалібниця, —
Он калина, — їй не так!
Кажуть, пісні їй складають,
А про мене забувають,
І ніхто ніде ніяк!..»
«**С**тій лиш! Слава не брехуха, —
Обізвалась джеркотуха, —
Розбирає, що і як!
От я славі догодила,
Кашку діточкам варила,
А тобі не вдасться так».

«МИ ПОВИННІ БЕРЕГТИ МИР І ЛЮБОВ...»

Війна... Це слово містить у собі найстрашніші почуття та найжахливіші спогади. Війна – це смерть і розруха, це пітьма, яка покриває усе живе. Світ впадає у темряву. А люди стають тінями, тому що усе світле в їхній душі зникає.

Від війни страждають не тільки люди, а й природа. Вона плаче, коли люди вчиняють такі жорстокі діяння. Порушуються всі закони природи. Страждають тварини, птахи, рослини.

Убити іншу людину — це найстрашніший злочин. Вбиваючи, людина вбиває частину своєї душі, свого серця. Ніхто не має права забирати у людини її життя, тільки Творець, який створив її, має на це право.

Які можуть бути почуття у людини, яка вбила іншу людину? Ненависть, злість, страх. А що таке війна? Це ті самі почуття, тільки їх в тисячі разів більше. Усе це не забувається. Якщо війна закінчилась, то все одно люди ще довго не можуть забути ті страшні події. Це назавжди залишається з ними.

Ми не повинні забувати, що таке війна. Ми повинні завжди пам’ятати, якою ціною люди здобували мир на землі. Але і зараз війна може повернутися. Тому ми повинні усіма способами берегти мир і любов. Без цього ми приречені. Якщо люди цього ще не зрозуміли, настане холодна ніч перед кривавим заходом сонця...

З розповіді моєї бабусі:

«Коли я була ще маленькою, кожного ранку виходила у садочок, на зелену галявинку. Там росли великі дерева – карагачі, співали пташки, ласкаве ранкове сонце дарувало тепло.

Але цей день був особливим. Того ранку було дуже сонячно, пташки співали краще, ніж будь-коли.

Вийшла у садочок, сіла на траву, коли бачу, що хтось іде. Це був високий, худий, виснажений чоловік. Але, незважаючи на свою виснаженість, він був у гарному настрої. Спочатку я злякалася, коли він підійшов до мене. А потім він сказав: «Дівчинко, війна закінчилась, війна закінчилась! Йди додому та скажи усім, що закінчилася ця страшна війна!». Я встала, побігла додому, почала кричати: «Війна закінчилась, війна закінчилась!». Усі здивовано на мене дивилися та питали, хто мені сказав таке? Я їм розповіла. Тоді відразу всі заметушилися, хто плаче, а хто сміється. Навіть сусіди позбігалися. А мати моя плаче за батьком, тому що 6 лютого ми отримали звістку про його загибель. Мама дуже побивалася, що він не дожив до цього дня. Разом з похоронкою ми отримали батькову «Медаль за відвагу». Вона була в крові, у його крові... Мій батько бився відважно за мир, за людей, щоб його діти були щасливі та жили у любові та мирі...».

Вероніка ГАЛКІНА,
учениця 10-А класу
НВК «Школа-гімназія № 25»
м. Сімферополь

ДО 60-РІЧЧЯ МИКОЛИ ВЛАДЗІМІРСЬКОГО

УКРАЇНСЬКИЙ ЯКІР ІЗ СЕВАСТОПОЛЬСЬКОЇ БУХТИ

Найщасливіша людина та, яка дарувала щастя найбільшій кількості людей.

Дені Дідро, французький письменник, філософ

Хай читач не налаштовується на пишномовний стиль нашого ювілейного нарису. Такий тільки заголовок. Адже сьогоднішні кримські реалії аж ніяк не спонукають до бравурності та багатослів'я.

У нас буде проста розповідь про життєвий шлях цікавої людини – Миколи Владзімірського – мого близького земляка, уродженця Мар'їнки, районного містечка, яке від задимленого Донецька відділяє тільки вузька річечка Осикова, де минули дитячі і юнацькі роки майбутнього відомого журналіста-публіциста і громадського діяча.

А спершу в нього було навчання в Донецькому інституті торгівлі, потім тривала робота за обраним фахом у Криму, зокрема у Севастополі, де він заякорився у середині 70-х років, здавалося, назавжди, але теперішня політична буря вириває із морського дна його міцний якір.

Перші роки незалежності України круто змінили долю українця. Ставши членом місцевої «Просвіти», Микола Владзімірський активно включився у громадське і культурне життя українців, які мешкають у Севастополі, з 1995 до 2000 року забезпечує комп'ютерну підтримку випуску газети «Дзвін Севастополя». Після закінчення всесвітніх курсів журналістики при ВВС став активно друкуватися в газетах «Кримська світлиця», «Українське Слово», «Слово Просвіти», «Флот України», «Народна газета» та інших.

Його своєчасне гостре і правдиве слово було тривожним, а часом і святковим дзвоном, який піднімав дух не тільки українців Криму, а й тих, що жили далеко за його межами. Микола Іванович одночасно боровся за справедливість і проти неправди та описував події українського життя в місті, писав про кращих представників громади.

Журналістська робота М. Владзімірського була невіддільна від його активної діяльності як координатора громадського комітету «Український Севастополь». У 2000 році за підтримки меценатки із Торонто Марії Фішер-Слиж він створює Інтернет-портал «Українське життя в Севастополі» (http://ukrlife.org/), який щоденно відвідували і відвідують тисячі користувачів. Водночас Микола Владзімірський став адміністратором сайтів газет «Кримська світлиця», «Незборима нація», «Флот України», «Наша Віра», кількох військово-історичних журналів та музею Лесі Українки в Ялті – всього більше 25 сайтів. Завдяки цій майже п'ятнадцятирічній діяльності в українській мережі Інтернету він дав багатьом користувачам цілий масив корисної інформації.

Наприклад, ще з юності збираючи і записуючи перлини народної мудрості та влучні висловлювання українських письменників і видатних діячів, Микола Іванович став автором і засновником потужного Інтернет-ресурсу «Афоризми», де розміщено понад 50 тисяч українських афоризмів, народних порівнянь, примовок, прислів'їв, приказок тощо.

Найбільш вдалим серед багатьох його електронних проектів є «Весела Абетка» – перший і найбільший україномовний сайт для дітей. Педагог, мовознавець, юний читач з батьками знайдуть тут більше сотні українських віршованих абеток, велику кількість народних і авторських казок, частину з яких можна прослухати на домашньому комп'ютері. У Мережу подано також безліч загадок, скоромовок, лічилок, дитячих народних ігор, цікавинок про Україну і світ. Тож не дивно, що багато вдячних відгуків від юних читачів, їхніх батьків і шкільних вчителів надійшло і надходить на електронну адресу творця таких необхідних електронних сайтів.

Ось кілька відгуків із гостьової книги сайту «Весела Абетка», який упорядковує наш ювіляр:

«Вікторія з Києва: «Дякую Вам за чудовий сайт. Цікаво не тільки дитині, а й усій сім'ї. Із задоволенням читаємо, вчимо та розгадуємо. Ще не вмерла Україна... доки існують такі сайти»,

або:

«Оля, Мюнхен, Німеччина: «Дуже дякуємо Вам за таку чудову сторінку. Завтра вивісимо Вашу адресу в українській суботній школі. Чекайте на нових відвідувачів. Успіхів Вам в усіх подальших починаннях, стійкості та оптимізму. З повагою, вчителі, учні, батьківський комітет»,

або ще:

«Галина Волчкова, США, Everett: «Мабуть, ніхто не тішився вашим сайтом так, як я! Цього тижня я починаю викладати українську мову в містечку Еверет (штат Вашингтон), і все, що я знайшла тут, — наче цілюще джерело в пустелі! Щира подяка вам і найкращі побажання».

Микола Владзімірський (ліворуч) з Марією Фішер-Слиж та редактором «Кримської світлиці» Віктором Качулою (м. Київ, 2006 р.)

Ці відгуки свідчать про могутній об'єднувальний фактор Інтернет-ресурсу Миколи Владзімірського для українців у світі.

А чого тільки варта інтернетівська бібліотека, створена Миколою Владзімірським! Сотні українських книг художньої прози, публіцистики, поезії як давніх, так і сучасних авторів він зробив доступними для широкої аудиторії в Україні та за її кордонами, оцифровуючи їх чи співпрацюючи із письменниками та видавництвами.

Така робота нашого ювіляра справді безцінна. Важливим і справедливим було б і пошанувати багаторічну непохитну віру справжнього патріота-ентузіаста. Хочеться сподіватися, що цей культурно-політичний і літературний масив українознавства, ним зібраний і любовно викладений в Інтернеті, збережеться як для сьогоднішніх зацікавлених читачів, так і для майбутніх. Наші державні та громадські організації мали б посприяти морально і матеріально Миколі Владзімірському у збереженні та примноженні створеного ним такого потужного культурно-літературного Інтернет-ресурсу. Самому ж авторові, навіть враховуючи його ентузіазм, не просто втримати цей здобуток у теперішніх несприятливих (ні, трагічних!) умовах кримської дійсності, де нині відбулась гуманітарна катастрофа. «Гей, хто в лузі, озовіться!».

А насамкінець, як годиться, побажаймо Миколі Івановичу доброго здоров'я, нових славних літ, творчого натхнення, вдячних відвідувачів та шанувальників, щоб його міцний творчий якір у севастопольській бухті додавав сил українській громаді триматися на плаву в такий тривожно-буремний час!

Василь МАРСЮК,
поет, член Спілки письменників України

Василь МАРСЮК

ДОНЕЦЬКИЙ ТРИПТИХ

1

«...і розгинаються раби на полі вічної печалі» (Із мого вірша 1998 року)

Не розігнулися раби,
ще дужче голови нагнули,
не научило їх минуле,
ні вітер свіжої доби.
Раби в душі – завжди раби.

Для них ніщо ніде не свято:
ні шир Дніпра,
ні шум дібров,
схолола в них козацька кров,
у братові не бачать брата
і без ярма не мислять свята.

Я розлюбив донецький збрід
і розгубив до нього милість,
бо він з нори іще не виліз.
Ну що поробиш –
кріт є кріт,
а я народ люблю – не збрід!

Кляну рабів! Але довіку
благословлятиму народ,
який стоїть супроти орд
за Україну сонцелику –
благословлятиму довіку!

2

Я нині соромлюсь,
що родом донецький,
безбожність Донбасу
вже зовсім чужа.
Колись я недаром
у дні молодецькі
із дому ночами
не йшов без ножа.

Давно вже я виїхав
з душного краю,
було мені мало там
сонячних свят.
Збираюсь вернутись,
але ще не знаю,
чи ніж туди взяти,
а чи автомат.

18.04.2014 р.

3

Невже для Москви
мало своїх земель,
що хоче забрати
й донецький пагорб,
де моя мати в могилі лежить?
Пробач мені, мамо,
що без багнета
біля могили стою!

14.04.2014 р.

КРИМЧАНИ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО

Як повідомив мешканець Сімферополя, уродженець села Хомутинці, що на Вінниччині, Анатолій Єфімов, напередодні 141-ої річниці від дня смерті поета — 2 травня 2014 року на Масандрівському цвинтарі ялтинці традиційно вшанували пам'ять класика української літератури, лікаря і поета Степана Руданського. Весняна сонячна днина зібрала коло могили почесного громадянина Ялти, її першого міського лікаря, фундатора санаторно-курортної справи в Криму, засновника санітарної та ветеринарної служби в Ялті, громадського діяча, людини-патріота, людини-добродія шанувальників творчості поета. Працювало телебачення.

Могила доглянута, поновлена ланцюгова огорожа навколо могили. Зацвіли на могилі посаджені в минулі роки іриси та тюльпани, привезені з Батьківщини поета.

Пам'ятник прикрасили ювілейний Шевченківський рушник з Майдану та подільський рушничок, подарований земляками поета шкільному музею, а також портрет поета роботи дніпропетровського художника – подарунок керівникові міського методоб'єднання вчителів української мови та літератури Валентині Адамівні Овсейчук. Майоріли жовті та сині стрічки на ланцюговій огорожі.

У покладанні квітів на могилі поета взяли участь в.о. директора Ялтинського музею Лесі Українки — Алла Сергіївна Фролова, представник Ялтинської міської ради – заступник начальника управління культури Тетяна Анатоліївна Пришко, студенти Кримського гуманітарного університету, медичного коледжу, учні ЯНВК № 15 «Гімназія-школа-садок» з українською мовою навчання імені Степана Руданського, що по вулиці, яка названа його ім'ям, та школи-ліцею № 9 разом зі своїми вчителями – методистами української мови та літератури Світланою Миколаївною Регрут та Валентиною Адамівною Овсейчук, голова міського осередку Товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка Володимир Олійник, а також гість із Сімферополя, автор книги «Мій земляк Степан Руданський» Анатолій Олексійович Єфімов, представники української громади міста.

Анатолій Єфімов виступає біля могили Степана Руданського

Захід вела Алла Сергіївна Фролова. Розпочала урок пам'яті Степана Руданського учениця ЯНВК № 15 Зоряна Янчишина словами з вірша лауреата премії ім. Степана Руданського Валентини Свиридівни Козак «У Ялті»:

Звисає тиша неба голуба.
Портрет на камені і напис лаконічний.
Стою я на шпилечку горба,
Де спить подільський син
у славі вічній...

Учні школи-гімназії ім. Степана Руданського Приходько Аліна та Хабібулін Ярослав розповіли про вшанування в Ялті 180-річчя з дня народження поета і лікаря. Душа поета ожила у дотепних співомовках, майстерно прочитаних учнями Валерією Єршовою (5-А), Миколою Приступою (5-Б) – ЯНВК № 15, Діаною Ганіною, Єлизаветою Каверіною, Данилом Туртою (6-Г), Олегом Комашком (4-А) – школа-ліцей № 9. Прозвучали гуморески лауреата премії ім. Степана Руданського Анатолія Гарматюка «Якою мовою писати», «Бабусині руки», «Довгожданий обід», «Дивний лікар» про петербурзькі та ялтинські епізоди життя С. Руданського у виконанні п'ятикласників Данила Марева, Ольги Чеботарьової, Віктора Кащенка, Олександра Герасимчука (ЯНВК № 15), Катерини Федюк (11-Б, школа-ліцей № 9). Степан Руданський любив українську пісню і сам гарно співав, тому учні школи-ліцею Христина Стояна і Олександр Лещенко з любов'ю виконали пісню «Ой у гаю при Дунаю...». У виступах лунали слова про сподвижницьке життя Степана Руданського в Ялті, його високий професіоналізм, громадську активність, добродійництво, високі патріотичні почуття.

Учні і вчителі НВК № 15 та школи-ліцею № 9 (ліворуч — В. Овсейчук та С. Регрут)

Анатолій Єфімов у своєму виступі наголосив про необхідність створення в Ялті пам'ятника і музею Степана Руданського. Згадали присутні і про трепетне кохання поета до Марії Княгницької, після чого всі присутні заспівали пісню-гімн коханню «Повій, вітре, на Вкраїну», перекладену 114-ма мовами світу, яка вже стала народною.

Хай понесе її кримський легіт до домівки поета у Калинівський край зі звісткою про те, що ялтинці з любов'ю згадують сьогодні подолянина, який став частиною їхньої історії. Доки зберігається пам'ять, доти живе поет.

Ольга ЮРЧИШИНА,
головний бібліотекар Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова

МІСІЯ КИРИЛА І МЕФОДІЯ

24 травня в Україні церкви східного обряду вшановують солунських братів-християн Кирила і Мефодія, родоначальників слов’янської абетки.

Святі Кирило (у миру – Костянтин; 827-869 рр.) і Мефодій (815-885 рр.) народилися в давньому місті Салоніки, походили із знатної родини, тож їм була гарантована блискуча світська кар’єра. Але ті відмовилися від неї й обрали іншу життєву стезю. Починаючи з 863 року, вони жили на території Моравії (теперішня Чехія) і займалися лінгвістикою, створили абетку, яка відома під назвою кирилиця.

Брати переклали старослов’янською мовою найважливіші місця з Євангелія та Апостолів, які читають у церквах під час відправ Служб Божих, а також Псалтир та інші богослужбові книги, створили школу для майбутніх священнослужителів, у якій навчалося близько 50 осіб.

Місія Кирила і Мефодія серед слов’янських племен мала великий успіх, хоча їхня подвижницька діяльність виявилася нелегкою, зустрілася з жорстким протистоянням німецьких місіонерів, які беззастережно вважали, що спілкуватися з Богом і читати Його Слово можна лише трьома мовами, якими було зроблено запис на Господньому Хресті, – єврейською, грецькою і латиною.

Але ж тоді виявляється, що Святе Письмо залишиться доступним не для всіх... Хоча Син Божий прийшов у світ до всіх людей, хто увірує в Нього. І як в такому випадку розтлумачити подію Зішестя Святого Духа, коли апостоли враз почали розуміти і заговорили різними мовами світу, аби проповідувати Євангеліє кожному сущому на землі...

866 року (можливо, що 867 року) Кирило і Мефодій прибули до Риму, де провели понад два роки, мешкаючи в грецькому монастирі, наполегливо переписуючи і редагуючи вже перекладені ними тексти. Проте також мали за мету потрапити на прийом до понтифіка.

Відомо, що 867 року помер Папа Римський Миколай I і на папський престол обрали Адріана II. Саме він прийняв братів як посланців нового слов’янського світу. Зробив це з великими почестями, високо оцінив і схвалив їхню діяльність, також (а це – головне!) підтвердив право використовувати слов’янську мову в церковних відправах і богослужбових книгах. Там же, у Римі, в церкві Святого Петра Кирило був висвячений на єпископа, а Мефодій – на священика.

Та, на жаль, під час перебування у Римі Святий Кирило важко занедужав і помер 14 лютого 869 року. Поховали його в Римі. У Вічному Місті і тепер знаходиться могила автора кирилиці.

Перед кончиною він сказав своєму братові: «Ми з тобою були як пара волів, що орють одну ниву. І ось я падаю на борозні, закінчивши день свій, а ти, хоч і любиш гору Олімп, та задля тої гори не залишай просвіту слов’ян, бо через неї можеш ще краще осягнути спасіння».

Мефодій продовжив просвітницьку працю серед слов’янських народів. Як стверджують деякі джерела, побував на теренах теперішньої України.

У Велеграді (Чехія), де Мефодій провів останні роки життя, з допомогою своїх учнів переклав старослов’янською мовою весь Старий Завіт (окрім Макавейських книг), Номоканон – Правила Святих Отців, а також Патерик (описи життя святих).

Святий Мефодій передбачив дату свого відходу у Вічність. Помер просвітитель 6 квітня 885 року у віці 70-ти років. Поховали його у соборному храмі Велеграда. Поховальний обряд було відправлено трьома мовами – слов’янською, грецькою і латинською.

ВОЗНЕСІННЯ – ДОРОГА У ЛІТО

Це свято належить до числа рухомих, бо безпосередньо залежить від дати Великодня, але його завжди відзначають на сороковий день після Воскресіння Христового, і воно завжди припадає на четвер. Цього року – 29 травня. Тому жартують: «Ніколи не бувати Вознесінню у середу», а ще додають: «Вознесіння – дорога у літо».

Повна церковна назва свята – Вознесіння Господнє, у народній традиції – Вознесіння, Вшестя, Ушестя. В його основі – євангельський переказ про Воскресіння Ісуса Христа та Його Вознесіння на Небо через сорок днів після земної смерті на хресті.

Свідками Вознесіння Сина Божого, яке сталося на Елеонській горі поблизу Єрусалима, були апостоли та Богородиця, докладний опис про що знаходимо у Євангеліях від Марка і Луки та в Діяннях Апостолів. Зокрема, Лука пише: «І Він вивів за місто їх аж до Віфанії, і, знявши руки Свої, поблагословив їх. І сталося, як Він благословляв їх, то зачав відступати від них, і на Небо возноситись. А вони поклонились Йому і повернулись до Єрусалима з великою радістю».

Після Свого Воскресіння Господь не перебував з учнями безпосередньо, а являвся їм у різний час і в різних місцях, відкриваючи Себе в абсолютно живому, воскреслому тілі. Він розмовляв з апостолами та навчав їх, тобто поводив себе як звичайна жива людина. Головне було – увірувати. Апостолу Фомі навіть дозволив доторкнутися до Своїх ран. А ось після Вознесіння Спасителя апостоли спочатку розгубилися, злякалися, що Син Божий їх покинув...

У цей час з’явилися ангели і повідомили апостолам: Ісус Христос, який тільки-но вознісся на Небо, таким же чином знову повернеться на землю. Так було виголошене пророцтво про друге пришестя Ісуса Христа.

За християнським віровченням, свято Вознесіння Господнього символізує перемогу обоженої людської природи, її причетність до Тайни Пресвятої Трійці.

За іконописною традицією, Ісус Христос, що вознісся не Небо, зображується у білому одязі в ореолі тонких золотих променів – символі Божественності, досконалості. Ангели, що возносять Христа, – у червоному одязі. Цей колір нагадує мирянам про муки та терпіння Сина Божого перед розп’яттям на хресті.

Починаючи з IV століття, свято Вознесіння Господнього стає загальновизнаним. Історик церкви Сократ (не плутайте його з античним філософом Сократом) називає Вознесіння «всенародним празником». У цьому ж столітті цариця Олена (Єлена) поставила храм на місці Христового Вознесіння.

Цікаве свято і в народному побуті. На відміну від церковної традиції тут воно отримало своє особливе тлумачення. Наприклад, у деяких етнографічних регіонах України і тепер до свята Вознесіння випікають обрядове печиво у вигляді драбинки, яка, за народним уявленням, повинна допомогти Воскреслому Ісусові швидше піднятися на Небо.

Також пекли великі довгі пироги, верх яких викладався впоперек щаблями. І їх називали драбинками. Ці пироги приносили до церкви на освячення, після чого частину з них роздавали вбогим.

Разом з печивом-драбинками пекли млинці, які називали «Божі онучі». Онучі були обов’язковим елементом селянського взуття, тож і вони мали допомогти Господньому сходженню на Небо.

Вознесінням закінчується великодня обрядовість і розпочинається троїцька.

Народні прикмети стверджують:

— На Вознесіння гарна погода – до врожаю хліба.

— Вознесіння з дощем – Ілля Громовержець (2 серпня) буде з грозою.

Підготував Тарас ЛЕХМАН, журналіст

СВЯЩЕНИКОВІ ЗАБОРОНИЛИ ЗВЕРШУВАТИ БОГОСЛУЖІННЯ ЧЕРЕЗ... ПАТРІОТИЗМ?

В УПЦ Московського патріархату розгорівся скандал. Священику заборонили звершувати богослужіння через молитву за мир в Україні. Отець підтримав священиків УПЦ Київського патріархату і взяв участь у їхній службі. За це був покараний та нині має публічно каятися, повідомляє ТСН.

Вже п’ять днів отець Віталій Ейсмонт замість того, щоб сповідувати та причащати парафіян, годує індичок та займається зі своїми молодшими дітьми. Сам себе вважає простим патріотом.

Тиждень тому отець Віталій приїхав у Київ та на службі у свято Георгія Переможця став поруч із Патріархом Філаретом. Каже, молився за мир в Україні.

Ейсмонт пояснює: думки про те, що його церква поводиться дещо не так, з’явилися в нього ще на початку революційних подій. Коли ж Москва почала активну агресію в Україні, він зрозумів – не може мовчати.

«Я просто відчув себе обманутим своєю церквою. Мені хотілося, щоб було як краще. Щоб ми були всі єдині, щоб наш народ, щоб наша церква була українською і перестала зраджувати своєму народові. Щоб вона називала речі своїми іменами», — пояснив він.

Через кілька діб після спільного богослужіння отець Віталій отримав листа з єпархіального управління. У ньому повідомили, що священику віднині заборонили звершувати богослужіння.

«За участь у богослужінні з розкольниками, слово богослужіння навіть у лапках. Я міг би одразу перейти у Київський патріархат, але якщо вже цей крок став відомий, я думаю, він міг би вплинути на думку офіційних структур нашої церкви», — пояснив отець Віталій.

Його керівництво твердить, що конфлікт виник уже давно. І проблема, мовляв, не в патріотизмі священика. «Скрізь люди його не хотіли, він створював якісь проблеми. Ми з однієї парафії на іншу його переводили», — пояснив владика Віссаріон.

Нині, щоб повернутися у лоно церкви, Ейсмонту треба публічно покаятися, каже він. «Він відійшов від нашої церкви канонічної та побажав бути у філаретівському розколі», — пояснив єпископ.

Речник УПЦ отець Георгій Коваленко вчинок священика оцінює менш категорично. Каже, у будь-який момент він може оскаржити заборону у Києві. «Питання подолання розділення в українському православ’ї не має вирішуватися на місцевому рівні. Це має вирішуватися на рівні відповідних комісій, на рівні єпископату. І прийматися мають такі рішення, які зцілять рани розколу і дадуть можливість не порушувати канони, а всім українцям – співслужити», — пояснив він.

На роздуми щодо публічного покаяння отцю Віталію дали місяць. На початку червня він має повідомити, чи лишається у своїй церкві, чи переходить до Київського патріархату. Сам він каже, мріє, що складний вибір робити не доведеться. Бо до того часу процес створення помісної церкви все-таки буде запущено. «Одне одного обняти, простити і служити на радість народу України!» — каже священик.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ТРАВЕНЬ

23

Померли:

1920 р. — графік Георгій Нарбут, український художник-графік, ілюстратор, автор перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок). Один із засновників і ректор Української академії мистецтв.

1938 р. — Євген Коновалець, голова Проводу українських націоналістів, убитий агентом НКВС Павлом Судоплатовим.

24

День слов’янської писемності і культури.

Народилися:

1881 р. — Олександр Богомолець, український патофізіолог, президент Академії наук України у 1930-1946 рр.

1882 р. — Кирило Стеценко, український композитор, хоровий диригент, музичний, громадський діяч.

1912 р. — Михайло Стельмах, український радянський письменник.

1964 р. — Олег Скрипка, український музикант і співак.

1973 р. — Руслана Лижичко, українська співачка.

Помер:

1742 р. — в Яссах в Румунії на еміграції Пилип Орлик, гетьман України (у вигнанні) в 1710-1742 роках, сподвижник Івана Мазепи, автор першої у світі Конституції, письменник і поет.

25

День міста Київ.

Перше святкування відбулося наприкінці травня 1982 року — 1500-річчя Києва. Ця урочиста подія торкнулася серця киян. З 1984 року почалися регулярні вернісажі на Андріївському узвозі. А в останню неділю травня 1987 р. вперше було офіційно відзначено День міста Києва.

День філолога.

996 р. — у Києві освячено першу на Русі кам’яну церкву в ім’я Пресвятої Богородиці.

1630 р. — козацький отаман татарського походження Тарас Трясило під Переяславом розбив польських загарбників. У червні повстанці примусили польського гетьмана С. Конєцпольського підписати угоду в Переяславі.

1709 р. — за наказом Петра I зруйновано Запорозьку (Чортомлицьку) Січ.

1936 р. — розпочався львівський «процес Бандери» проти членів Крайової Екзекутиви ОУН та інших членів ОУН (був завершенням Варшавського процесу). Головною постаттю в обох процесах був крайовий провідник ОУН у 1933-1934 рр. Степан Бандера, який своєю особистістю обом процесам надав особливого характеру.

1973 р. — у Києві почався перший Всесоюзний фестиваль мистецтв «Київська весна».

1996 р. — у Києві відновлено пам’ятник княгині Ользі, зруйнований у 1919 році.

Помер:

1926 р. — у Парижі вбитий Симон Петлюра, український громадський і військовий діяч, третій глава Української Народної Республіки.

26

1648 р. — козацьке військо на чолі з Богданом Хмельницьким здобуло перемогу над польською армією в битві під Корсунем.

1953 р. — почалося повстання політичних в’язнів Норильського концтабору, яке тривало з 26 травня до 4 серпня 1953 року.

1954 р. — нове селище під Севастополем названо Хмельницьким.

1956 р. — у Севастополі відкрито пам’ятник герою першої оборони Севастополя, уродженцю Вінничини матросу Петру Кішці.

Народився:

1957 р. — Богдан Бенюк, український актор театру і кіно, народний артист України.

Помер:

1584 р. — Самійло Зборовський, козацький гетьман.

27

1753 р. — завершене будівництво Андріївської церкви в Києві.

Народився:

1859 р. — Панас Саксаганський, український актор і режисер, театральний діяч, засновник Народного театру в Києві.

Помер:

971 р. — загинув у бою з печенігами Великий князь Київський Святослав.

28

1763 р. — у Києві відкрито школу з навчання живопису.

Народився:

1877 р. — Максиміліан Волошин (справжнє прізвище — Кирієнко-Волошин), російський поет і художник українського походження, перекладач; жив у Криму, представник символізму й акмеїзму; в поезії та малярстві відобразив історію та природу Криму.

Померли:

1916 р. — Іван Франко, український письменник і громадський діяч.

2000 р. — Ігор Білозір, український композитор і виконавець, народний артист України. Побитий російськими шовіністами 8 травня 2000 року у кав’ярні «Цісарська кава», що на проспекті Шевченка у Львові. Внаслідок завданих травм 28 травня 2000 року помер у лікарні.

Фото Ю. Качули

МЕГАМАРШ ВИШИВАНОК: ЦЮ НАЦІЮ ПЕРЕМОГТИ НЕМОЖЛИВО!

Минулої суботи у Києві 13-й раз поспіль пройшов традиційний весняний «Мегамарш у вишиванках». Відразу після святкового відкриття колона учасників у вишитих сорочках та інших символічних атрибутах українського національного одягу вирушила маршем центральними вулицями столиці за маршрутом: Золоті ворота – Софіївська – Михайлівська – Європейська площі – вулиця Грушевського – літня сцена «Мушля» в Маріїнському парку. Учасники зупинялися біля визначних місць столиці – аби заспівати Гімн України. Фіналом патріотичного параду став концерт, на якому виступили українські письменники, музиканти, танцюристи, громадські діячі.

За словами одного з організаторів мегамаршу, казкаря-лірника, учасника київського гурту «Вій», сценариста, телеведучого Олександра Власюка (більш відомого як Сашко Лірник) — «в цей час кується українська нація. Через це нещастя, цю біду, війну ми гартуємось і гуртуємось. Це об’єднання через символи – через мову, вишиванку, пісню, ідею. Україна – надзвичайно перспективна країна, яку чекає велике майбутнє, і я впевнений, що ті ж кримчани, які кричали «За Росію!», будуть кусати лікті, адже у нас є те, ради чого варто жити і боротися, – свобода».

«Український дух – сильний і непоборний, — розповідає одна з організаторів заходу Олена Базилівська. — Ідея зробити мегамарш вишиванок виникла у київського студента Андрія Бабінського. На перший марш вишиванок у 2008 році прийшли... тільки чотири людини. Сьогодні – тисячі. Нам дуже важливо об’єднати українців, зберегти цілісність нації, тому подібні акції відбулися у різних містах України і світу».

Від себе скажу, що після нерайдужних вражень від недавніх відвідин анексованого Криму, завдяки цьому мегамаршу я побачила, відчула нашу світлу, вродливу, барвисту, як вишиванка, незнищенну українську душу. А найголовніше – вільну. Ніяких політичних маріонеток, які махають ручками з трибун, оточивши себе десятками охоронців, ніякої циркоподібної «показухи». Мені стало так шкода кримчан, особливо тих, що свідомо підписалися на приречену відсутність свободи слова і думки. Люди, які несуть у своєму серці ненависть і злобу, – ніколи не будуть щасливими. Багато проросійських кримчан самі не можуть пояснити, за що нас, українців, треба ненавидіти. За нашу щирість, гостинність, красу, пісенність, завзятість, миро- та волелюбність? Погоджуюсь зі словами Сашка Лірника, що наше завдання сьогодні — витримати усе, йти вперед, розвиватися, не давати нікому над собою збиткуватися, не дозволяти себе обдурювати, стати прикладом для всієї планети, як досягати мети і перемагати зло, — і тоді слова карпатського мольфара — «Україна врятує світ!» — стануть дійсно пророчими.

Юлія КАЧУЛА,
студентка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

* * *

У столиці Данії Копенгагені вперше відбувся парад вишиванок, який став частиною всесвітнього мегамаршу вишиванок. Як повідомляє власний кореспондент «Укрінформу», у заході взяло участь кілька десятків активістів української діаспори в Данії.

Українці у вишиванках пройшлися центральною вулицею Копенгагена Строген, пофотографувалися біля королівської резиденції та рушили до всесвітньо відомого пам’ятника Русалоньці з казки Андерсена. Жодних транспарантів чи гасел не було, адже акція мала неполітичний характер.

Як повідомляє агентство, традиційний весняний мегамарш у вишиванках відбувся у травні в багатьох містах України та за кордоном. Зокрема, в Лондоні та Торонто, Києві, Дніпропетровську, Чернігові, Житомирі, Рівному, Луцьку, Вінниці, Полтаві, Миколаєві, Тальному, Золотоноші, Шепетівці.

НА ВСІХ У НАС — ОДИН ЯКУБУК!

У Воронцовському палаці Сімферополя відкрилася виставка заслуженого художника АРК, майстра ювелірного мистецтва Петра Григоровича Якубука. Виставку відкрив Олександр Іванович Башта, директор Кримського наукового центру, розташованого у недавно відреставрованому палаці. Він сказав, що ці зали не приймають неталановитих робіт, а роботи Петра Григоровича тут просто — як влиті!

Народився Петро Григорович у 1937 році в селі Дем’яновичі Брестської області. Війна залишила глибокий слід в його житті. Жорстокі бої йшли за його рідне село, у п’ять років він був важко поранений, залишився без батьків і виховувався в дитячому будинку.

У 1956 році Петро Григорович закінчив ремісниче училище, а в 1958-му — вступив до Мінського художнього училища. У 1963 році переїхав жити до Ялти. Працював художником-оформлювачем у санаторії «Росія», референтом у Міжнародному таборі «Супутник». У цей період були створені його перші ювелірні вироби, почався творчий пошук в різних жанрах і техніці, в композиції і кольоровому рішенні.

З 1969 року П. Г. Якубук став працювати в ялтинських виробничо-художніх майстернях – почалася активна виставкова діяльність молодого митця. У 1974 році Петро Григорович взяв участь у виставці біжутерії в Чехословаччині, потім була виставка, присвячена 1500-літтю Києва, Зональна виставка художників РРФСР, УРСР, БССР, а для ВДНГ були зроблені ансамблі «Урочистий», «Сузір’я Скорпіона» і брошка «Безмовність». Вісім років Петро Григорович був головою Ялтинської організації національного Союзу художників. У 2011 році П. Г. Якубуку було присвоєно звання заслуженого художника АРК. А в 2013 році Петро Григорович закінчив Львівську національну академію за фахом «декоративно-прикладне мистецтво» і став магістром.

Показовий факт: на захист диплома віз Петро Григорович до Львова шість ящиків картин! У цьому вся суть художника, що вболіває за свою справу, відповідальність, ґрунтовність у всьому.

Розповіли на зустрічі й про участь Петра Григоровича у створенні в Ялті школи ювелірного мистецтва. Зібрав талановитих кримських хлопців і створив школу прикладних мистецтв. Нікому не відмовляв у технічній допомозі, в організації виставок. Розкривав секрети і тонкощі філіграні, допомагав знаходити для кожної речі свій неповторний образ. А потім були виставки прикладного мистецтва в Яблонце, в Литві, у Салехарді — кримське мистецтво прийшло за Полярне коло!

З приходом Петра Григоровича ялтинські «прикладники» зробили великий крок уперед, у 70-ті роки на ВДНГ рішенням Союзу художників з десятків майстрів були вибрані саме ялтинці. А після виставки молоді майстри отримали індивідуальні майстерні.

Давній приятель Петра Григоровича В. П. Казарін розповів, зокрема, про його громадську роботу в Білоруському товаристві. Зараз в Криму налічується близько 30 тисяч білорусів. Петро Григорович тривалий час був головою Ялтинської організації. Доглядав пам’ятник Максиму Богдановичу, за його участі заснована премія імені М. Богдановича. Багато що робить Петро Григорович і зараз для об’єднання білорусів. Видано дві книги про білорусів у Криму, готується третя. Це непроста й відповідальна справа — пропагувати свій народ, його культуру і традиції.

Голова фотоклубу СКУ-09 А. М. Санік зазначив, що ювелір — це надскладна спеціальність, потрібно уміти обробити камінь, уміти працювати з металом. Він схиляє голову перед ювелірами. Яка це копітка робота, що вимагає неймовірної

посидючості, терпіння і практичного вміння. А починається робота не з металу і не з обробки каменя, а з олівця і аркуша паперу. Спочатку створюється ескіз, а потім вже в неживий виріб вкладається душа.

Петро Григорович подарував людям свято. Як казав художник Коровін: «Не можна писати пейзаж безцільно, лише тому, що він красивий. У ньому має бути історія душі. Це як музика на кінчику пера».

Незважаючи на ті обставини, що склалися в країні, Петро Григорович сподівається, що Бог змилується і люди зрозуміють, що руйнування нічого не вирішить, треба жити в мирі і спокої. І гості виставки вважають, що процвітання – в єдності. На всіх у нас один Пушкін, один Шевченко, Гаспринський, Айвазовський, Богданович, Руданський — і один Якубук! Присутні побажали художникові успіху, вони упевнені, що кращі роботи Петра Григоровича ще попереду, бо майстерність і уміння зростають, а йому... всього 26 років, і нічого, що після 50-ти...

Тетяна БІЛА,
мистецтвознавець
м. Сімферополь

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету **«Кримська світлиця»** та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету **«Культура і життя»**, журнали **«Українська культура»**, **«Український театр»**, **«Театрально-концертний Київ»**, **«Музика»**, **«Пам’ятки України: історія та культура»**) можна в будь-якому поштовому відділенні зв’язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт **www.presa.ua** на сторінці **«Передплата On-Line»**. Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – **http://presspoint.ua/**. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**